

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI**

**AFGANİSTAN’DA PREMATÜR EVLİLİKLERİN SEBEPLERİ VE
SONUÇLARI**

Nabila SHAHEEDMAL OMARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Doç. Dr. Osman ÖZKUL

HAZİRAN - 2023

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**AFGANİSTAN’DA PREMATÜR EVLİLİKLERİN
SEBEPLERİ VE SONUÇLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nabila SHAHEEDMAL OMARI

Enstitü Anabilim Dalı: Sosyoloji

“Bu tez 23/06/20223 tarihinde online olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ
Doç. Dr. Osman ÖZKUL	Başarılı
Dr. Öğr. Üyesi Sinan MALKOÇ	Başarılı
Dr. Öğr. Üyesi Yasin ŞAHİN	Başarılı

ETİK BEYAN FORMU

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet ☒

Hayır ☐

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.)

Nabila SHAHEEDMAL OMARI

23/06/2023

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim boyunca değerli bilgi ve deneyimlerinden yararlandığım, her konuda bilgi ve desteğini almaktan çekinmediğim, araştırmanın planlanmasından yazılmasına kadar tüm aşamalarında yardımlarını esirgemeyen, teşvik eden, aynı titizlikte beni yönlendiren danışman hocam Doç. Dr. Osman ÖZKUL'e teşekkürlerimi sunarım. Aynı zamanda yüksek lisans eğitimim boyunca değerli tecrübe ve birikimlerinden yararlandığım sosyoloji bölümünün tüm akademik personeline teşekkür ederim. Son olarak, hayatımın her alanında ve özellikle yüksek lisans eğitim sürecinde beni destekledikleri için tüm aile üyelerime ve arkadaşlarıma çok teşekkür ederim.

Ayrıca Türk halkının Afgan halkıyla birlikte yaşanan acılara gösterdikleri duyarlılıklardan ve yaşamın her alanında yardıma bulunduğu dolayısı ile tüm Türkiye'ye teşekkür eder; özellikle Afgan gençlerinin bilimsel ve akademik alanda desteklenmesinin tarihin güzel bir hatıra sayfası olacağını belirtmek isterim. Hem Afganistan hem de Türkiye'nin tarihi dostluklarını, her alanda olduğu gibi bu alanda da devam ettirmeleri beklenmektedir. Çünkü Türkiye'nin mükemmel bir insan haklarını koruma sistemine ve toplumsal sorunlara çözüm üretme kapasitesine sahip bir ülke olduğunu düşünüyorum.

Nabila SHAHEEDMAL OMARI

23/06/2023

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	iii
TABLO LİSTESİ.....	iv
GRAFİK LİSTESİ.....	v
GÖRSEL LİSTESİ.....	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM I: KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE	4
1.1. Aile Kavramı	7
1.2. Evlilik Kavramı	8
1.3. Evlilik Çeşitleri.....	9
1.4. Erken Yaşta Evlilik Kavramı	11
1.5. Erken Yaşta Evlilik Olgunun Başlıca Nedenleri	14
1.5.1. Ekonomik Nedenler	15
1.5.2. Eğitim Durumu	17
1.5.3. Sosyo-kültürel Nedenler	18
1.5.4. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği	19
1.5.5. Dini İnançlar	19
1.5.6. Diğer Nedenler	20
1.6. Erken Yaşta Evlilik Olgunun Başlıca Sonuçları	21
1.6.1. Biyolojik, Psikolojik ve Sosyal Sonuçları	22
1.7. Sosyal Hizmet Bağlamında Erken Yaşta Evlilik Olgusu	24
BÖLÜM II: ARAŞTIRMANIN KONUSU, YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	29
2.1. Araştırmanın Konusu ve Önemi	29
2.2. Araştırmanın Amacı	29
2.3. Araştırma Materyalleri	30
2.4. Yöntem ve Teknikler	30
2.5. Araştırmanın Modeli	31
2.6. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	32

BÖLÜM III: ARAŞTIRMANIN BULGULARI.....	34
3.1. Erken Evliliğe Neden Olan Faktörler	38
3.1.1. Yoksulluk.....	39
3.1.2. Ailenin Bilgisizliği.....	39
3.1.3. Atearkil Kültür ile Gelenek ve Görenekler	39
3.1.4. Eğitim Eksikliği (okuma ve yazma bilmeme)	39
3.1.5. Çatışma, Afetler ve Acil Durumlar	40
3.2. Erken Evliliğin Sonuçları	41
3.2.1. Artan anne ve Bebek Sağlığı riskleri	41
3.2.2. Çocukluktan ve Gelecekte Mahrumiyet.....	42
SONUÇ	43
KAYNAKÇA.....	49
EK	55
ÖZGEÇMİŞ	61

KISALTMALAR

ICRW	: International Center for Research on Women
UNICEF	: United Nations International Children's Emergency Fund
AIDS	: Acquired Immunodeficiency Syndrome
UNPF	: United Nations Population Fund
HIV	: Human Immunodeficiency Virus
CEDAW	: Committee on the Elimination of Discrimination against Women
ÇHS	: Çocuk Hakleri Sozlaşması
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Katılımcılar Hakkında Genel Bilgiler	34
Tablo 2: Katılımcıların Cevaplarına Göre Genel Bilgiler.	34

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1: Erken Yaşta Evlilik Konusunda Kamuoyunu Bilinçlendirmeye Yönelik Çabalar.....	35
Grafik 2: Katılımlara Göre Erken Evlilik Nedenleri.....	36
Grafik 3: Katılımlara Göre Erken Evliliğin Etkileri	36
Grafik 4: Afgan Toplumunda Genel Olarak Erken Evliliklerin Nedenleri Nelerdir.....	37
Grafik 5: Evlendikten Sonra Erken Yaşta Evlilik Mağduru Olanlar Hangi Sorunlarla Karşılaşıyorlar	37
Grafik 6: Afganistan'da Erken ve Çocuk Yaşta Evliliklere Başlıca Nedenleri	38

GÖRSEL LİSTESİ

Görsel 1: Erken Yaşta Evli Bir Kızın Kocasıyla Birlikte Fotoğrafi48

ÖZET	
Başlık: Tez Afganistan’da Prematür Evliliklerin Sebepleri ve Sonuçları	
Yazar: Nabila SHAHEEDMAL OMARI	
Danışman: Doç. Dr. Osman ÖZKUL	
Kabul Tarihi: 23/06/2023	Sayfa Sayısı: viii (ön kısım) + 54 (ana kısım) + 6 (ek)
Erken evlilik, bir erkek ve bir kadın arasındaki, bir veya her iki tarafın da bu ilişkiden memnun olmadığı bir ilişki türüdür ve çoğunlukla uygun evlilik olarak adlandırılır. Genellikle bu tür bir evlilikte anne baba gibi kişiler, kızı ve erkeği ikna etmek için baskı ve şiddete başvururlar. Bazen bazı anne babalar çocuklarının temel haklarına dikkat etmeyerek bu evliliklere sebep olurlar. Erken evlilik dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi Afganistan’da de devam eden bir sorundur. Bazı kimseler, anne ve babaları gibi kişilerin isteği üzerine, gönül rızası olmadan başka biriyle evlenmeye rıza gösterirler. Aile içi şiddet korkusu birçok kız ve erkek çocuğunu erken evlenmeye zorlar ve eğer aile bu isteğe karşı çıkarsa kişi en ağır fiziksel ve ruhsal zararı görecektir. Afganistan’da ne yazık ki çoğu gönülsüz evlilik anlayışına sahip olmadan, fiziksel ve zihinsel olgunluğun olmadığı durumlarda gerçekleşen reşit olmayan evliliklerin sayısı oldukça fazladır ve bu durum sosyal, insani ve ahlaki birçok sorunu beraberinde getirmiştir. Anketin istatistiksel analizleri sonucunda Afganistan toplumunda halen Prematüre evlilik kültürü devam etmektedir ve diğer ülkelerde bu sorunun oluşmasını engelleyen bazı değişkenler (bariyerler) bulunmaktadır. Bu çalışmanın temel amacı: (1)Afgan toplumunda Prematüre evliliğin nedenleri ve sebepleri belirlemek. (2) Bu sorunun çözümleri belirlemek. (3) Afgan toplumunda Prematüre evlilik geleneğini kırmanın en etkili yolunu tanımak. (4) Dünyanın farklı yerlerinde prematüre evliliğin nedenini tanımaktır. Anket ile elde edilen araştırma bulgularına göre: Afganistan’da erken yaşta ve çocuk yaşta evliliklere çeşitli faktörler neden olmaktadır. Başlıca nedenler arasında yoksulluk, ebeveynlerin kararı, kötü ekonomik durum, eğitim eksikliği, Kültür ve aile yaşam tarzı sayılabilir.	
Anahtar Kelimeler: Erken Evlilik, Kurutma, Tarafların Rızası Olmadan Evlenme, Geçersiz Evlilik Nedenleri	

ABSTRACT	
Title of Thesis: Causes and Consequences of Premature Marriages in Afghanistan	
Author of Thesis: Nabila SHAHEEDMAL OMARI	
Supervisor: Assoc. Prof. Osman ÖZKUL	
Accepted Date: 23/06/2023	Number of Pages: viii (pre text) + 54 (main body) + 6 (add)
An early marriage is a type of relationship between a man and a woman in which one or both parties are not satisfied with this relationship and is often referred to as a marriage of convenience. Usually, people like parents in this type of marriage resort to pressure and violence to satisfy the girl and the man. Sometimes, some parents cause these marriages by not paying attention to the basic rights of their children. Early marriage is a problem that exists in many countries of the world and in our country. Some people consent to marry another person without their consent, at the request of people such as their parents. Fear of domestic violence forces many girls and boys to marry early, and if the family opposes this request, the person will suffer the most severe physical and mental harm. Unfortunately, the number of underage marriages in Afghanistan, most of which took place without the understanding of involuntary marriage and in the absence of physical and mental maturity, is quite high, and this situation has brought many social, humanitarian, and moral problems. As a result of these statistical analyzes of the survey, there is still a culture of premature marriage in the Afghan society, and the variables (barriers) that prevent this problem from occurring in other countries will be determined. The main purpose of this study: (1) To determine the causes and causes of premature marriage in Afghan society. (2) To identify solutions to this problem. (3) Recognize the most effective way to break the tradition of premature marriage in Afghan society. (4) To recognize the cause of premature marriage in different parts of the world. According to the research findings by the survey: Various factors cause early and child marriages in Afghanistan. Major causes include poverty, parents' decision, poor economic situation, lack of education, Culture and family lifestyle.	
Keywords: Early Marriage, Marriage without Consent of the Parties, Reasons for Invalid Marriage	

GİRİŞ

İnsanoğlunun hem biyolojik hem de toplumsal mevcudiyeti ve devamlılığı için tarih boyunca oluşturulmuş olan evlilik kurumu, çağımızda da en önemli toplumsal olgulardan birisi olma özelliğini korumaktadır. Ancak, tarihi ve antropolojik bir olgu olan evlilik kurumunun oluşumunda etkili olan bazı faktörler değişime uğramakla birlikte, çağımızda da en önemli sosyal olgulardan birisi olmaya devam etmektedir.

Araştırmanın Konusu

Bununla birlikte, modern toplumlar ile modernleşme sürecini henüz tamamlamamış olan toplumlar arasında, bazı önemli farklılıklar bulunmaktadır. Bunların başında ise, evlilik yaşı gelmektedir. Bu bakımdan erken yaşta evlilik veya reşit olmayan çocukların evliliği, günümüzde Müslüman toplumlar da dahil olmak üzere, yeryüzündeki bazı toplumlarda hala sosyal sorunlardan birisi olarak görülmektedir.

Modern toplumlar dışındaki bir çok ülkede evlilik yaşı ile ilgili kanunlar yeni kanunlar çıkarılmakta ve bu kanunlar çocuk yaşta kilerin korunması için ihmalkar davranmamakla birlikte, ekonomik, sosyal, iklimsel ve coğrafi koşullar dahil olmak üzere çeşitli koşullar ve evliliğe taraf olanların ruhları dikkate alındığında toplumların güncel sorunlarına dayalı bir bakış açısı söz konusudur [A, Abasi, 2015].

Araştırmanın Amacı

Erken evlilik dünyanın birçok ülkesinde ve Afganistan'da da var olan bir sorundur. Fiziksel ve zihinsel olgunluk, evliliğin üzerinde çokça durulan beşeri ve İslami şartların başında gelmektedir. İslami literatür ve değerler, tarafların rızası olmadan ve evliliğin değerlerini, amaçlarını ve felsefesini anlamadan yapılan evliliğin hukuki geçerliliğinin olmadığını göstermektedir. İslam dini gibi diğer ilahi dinlerde ve medeni insan topluluklarında önemli bir olgu olan evlilik, sağlıklı bir toplum oluşturmak, değerli bir neslin doğması ve yetiştirilmesi için önemini gösteren özel gelenek ve göreneklere sahiptir. Şüphesiz bu önemli görev, evliliğe taraf olanların beden ve ruhen gelişmeye gönülden istekli olmaları ve karar verme yetkisine sahip olmaları ve evliliklerinin doğru bir anlayışa dayanması halinde yerine getirilmiş olacaktır [N, Hussain, 2017].

Afgan toplumunda uzun bir geçmişi olan bu sorun, 2000'li yıllarda Afgan yöneticileri tarafından daha fazla ilgi görmüştür. Bu doğrultuda kızlar için yasal evlilik yaşını ele alan ilk yasa, Afgan Medeni Kanunu kabul edilmiştir. Kanun, kızlar için belirli bir evlilik yaşı belirler ve Afganistan'ın Kadına Yönelik şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Kanun, Medeni Kanun'un evlilik yaşıyla ilgili ihlallerini suç sayar ve ihlal edenleri cezalandırır [H, Sirat, 2016].

Araştırmanın Önemi

Ancak Afganistandaki siyasi ve askeri istikararsızlık ile birlikte devam eden ekonomik ve sosyal problemler, Afgan toplumunda bir çok faktörün etkisi ile erken evlilik probleminin devam etmesine neden olmaktadır. Bu çalışmada, sözkonusu toplumsal olgunun nedenleri ve çözümleri üzerinde durulacaktır.

Afgan toplumu Taliban örgütü yönetime gelmeden önce, son yirmi yılda temel ve olumlu değişikliklere tanık oldu. Aslında, kadınlar bir toplumda temel bir rol oynayabilir; ancak ne yazık ki Afganistan'da kadın haklarının belirli kültürel ve kalıtsal gelenekler tarafından ayaklar altına alınmasından kaynaklanan bazı nedenlerden dolayı bu süreç zorlaşmaktadır.

Afganistan toplumunda çoğu durumda sosyal şiddet ve silahlı çatışma, aileleri çoğu reşit olmayan veya zorla yapılan "kötü" evliliklere girmeye zorlar. 2001 ve 2022 yılları arasında Afganistan'da ve Afgan toplumunda süregelen bazı köklü kültürlerden etkilenen yüksek eğitim tamamen bir büyüme oranına sahipti. Bu dönemde Afganistan'ın eğitim, sağlık, erken evlilik ve bazı kültürel hakları gibi konularda kadın haklarına karşı daha fazla şansları vardı. Ancak günümüzde Afganistan gibi ekonomileri zayıf olan ülkelerde, zorluklar insan haklarını, özellikle kadın haklarını ve eğitimi daha fazla etkilemekte ve ağırlaştırmaktadır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada sözkonusu problemlerin olgusal olarak belirlenebilmesi için:

1. İlk olarak konu hakkındaki literatür gözden geçirilmiştir.
2. Erken evlilik değişkenlerinin nedenleri belirlemeye çalışılmıştır.

3. Yanıtlanması için 150'den fazla kişiye gönderilen bir anket çalışması gerçekleştirilmiştir. 150 kişiden 114'si tamamen, 17'si soruların bir kısmını yanıtlamış ve 19 kuruluş anket sorularını yanıtlamamıştır. Anket: (kadınlar, erkekler ve Afganistan'daki erken evlilik vakalarında şu anda mağdur olanlar),
4. Erken evlilik nedenlerinin devam edip etmediği anket çalışmasının sonucu, örnek fikir grubunu oluşturmaktadır.
5. SPSS ile anketin çalışmasından elde edilen sonuca Frekans Çapraz Tablosu, T-Testleri ve Anova uygulanarak istatistiksel analiz yapılmıştır.
6. Bu istatistiksel analizler sonucunda, Afganistan gibi erken yaşta evlilik kültürünün uygulandığı ülkelerde erken yaşta evliliklerin ve bu kültürün birçok ülkede yer almasına neden olan değişkenler (nedenler) halen nedenlerini oluşturmuş değildir.

Bu tez çalışmasında iki özgün değer bulunmaktadır. Birinci bölümde literatür incelendiğinde, erken yaşta evliliğe yol açan nedenleri belirlemeye yönelik Afgan toplumunda erken yaşta evlilik nedenlerinin bu kültürden daha çok mağdur olduğunu açıklamaya yönelik olduğu görülmektedir. Bu tür olayların ve davaların yasaklanması için alt yapı oluşturmak üzere yapılmıştır.

Bu araştırma çalışmasının bir diğer özel değeri, Afganistan'da yapılan anket anketinden elde edilen istatistiksel analizdir ve bu İstatistiksel analiz, bilgi verileri üzerinde Frekans Çapraz Tablosu, T-Testleri, Anova uygulanarak yapılmıştır.

Tezin aşamalarına gelince, giriş ve üç bölümden oluşacak şekilde ele alınan tez çalışması, sonuç ve öneriler ile son bulmaktadır. 1. bölümde literatür, tezin amaçları, genel yapısı ve çerçevesi hakkında bilgi verilmektedir. (Anket anketi ve analizi). 2. bölümde değerlendirme için kullanılan anket materyali ve yöntemi ve anket için kullanılan araçlar (Crosstab, Anova ve T Testleri) açıklanmıştır. 3. bölümde araştırma çalışmasının sonucu: Afganistan'daki erken evliliklerin ana nedenleri nelerdir. Bu çalışmanın sonuçları ve sonuçları değerlendirilmiş ve statik analiz ve Afganistan toplumunda erken evliliklerin ana nedenlerinin olduğunu göstermeye çalışılmıştır.

BÖLÜM I: KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

Afgan toplumu, kültür ve gelenekler açısından dünyanın geri kalanından çok farklı bir yapıya sahip olup, çoğunluğu toplumdaki birey ve grupların haklarının, özellikle kız çocuklarının haklarının yitirilmesine yol açmıştır. Kız çocuklarının eğitimi Afgan toplumunda bir kusur olarak görülüyor, dolayısıyla bu alanda daha fazla sorunun olması doğal bir sonuç olarak görülebilir.

Dünyanın birçok ülkesinde 18 yaşından önce evlilik birçok genç kadın için hala toplumsal bir gerçektir. Dünyanın pek çok yerinde anne-babalar, evliliğin kendilerine hem maddi hem de sosyal açıdan fayda sağlayacağını umarak kızlarının daha çocukken evlenmelerini teşvik ederken, aynı zamanda aile üzerindeki maddi yükleri de hafifletiyor. Gerçekte ise, çocuk yaşta evlilik bir insan hakları ihlalidir, kız çocuklarının gelişimini tehlikeye atmakta ve genellikle erken gebelik ve sosyal izolasyonla sonuçlanmakta, yetersiz eğitim ve yoksul mesleki eğitim yoksulluğun cinsiyete dayalı doğasını pekiştirmektedir.

2001 ile 2022 yılları arasında farklı ülkelerde erken evlilik, kurutma, tarafların rızası olmadan evlenme, geçersiz evlilik nedenleri ve sebepleri çalışmaları aşağıda kronolojik sırayla özetlenmiştir. Çocuk yaşta evliliklerin görülme sıklığı sanıldığı gibi sadece Nepal'de değil, dünyanın diğer ülkelerinde de yaygın olarak var. Çoğunlukla Güney Asya, Afrika ve Latin Amerika'dadır. Güney Asya ülkeleri arasında Nepal'de çocuk evliliklerinin yüksek oranı, çocuk koruma açısından kilit alarmdır. Bununla birlikte, çocuk yaşta evlilikler, halkın yoksul, ekonomik olarak yoksun olan dalit (dokunulmazlar) topluluklarında meydana gelmektedir. Çocuk yaşta evlilikleri yönlendiren başlıca üç güç vardır; yani yoksulluk, sosyal bağları güçlendirme ihtiyacı ve bunun koruma sağladığı inancı. Bu durum kızların sağlığını ve eğitimini doğrudan etkilemektedir. Kızların çoğu ilk ve temel eğitimlerini tamamlamadan okulu bırakıyor. Evdeki maksimum iş yükü, yani yemek pişirmek, çim biçmek gibi nedenlerle kızların sağlığının kötüleşmesi. Kız çocukları, olgunluk çağına rağmen erken hamile kalmış ve anne ve çocuk ölüm oranlarına neden olmuştur. Kız çocukları evde kayınvalidesinden şiddet görmektedir. Çoğu cinsel yolla bulaşan enfeksiyondan mustarıptır. Bu nedenle, bu hususlar tezin ana problemlerini teşkil etmektedir. Ayrıca, tezde çocuk evliliğinin nedenleri ve sonuçları incelenmektedir. Özellikle dikkati çeken bir makalede [Santosh K. Mahato, 2016], Nepal'in terai

bölgesinde çocuk evliliklerinin azaltılması veya ortadan kaldırılması için olası bazı çözüm yolları üretilmektedir.

Gynecol (2009)'ya göre, bir çocuğun reşit olmadığı evliliklerin 18 yaş dünya çapında meydana gelmektedir; ancak esas olarak Güney Asya, Afrika ve Latin Amerika'da görülür. Bir insan hakları ihlali olan çocuk yaşta evlilik, kız çocuklarının eğitimi, sağlığını, psikolojik durumunu ve çocuklarının sağlığını doğrudan etkilemektedir (akt. Nour, 2009). Bu çalışmaya göre, kızların evlendikten sonra okulu bıraktığı, depresyona girdiği, cinsel yolla bulaşan enfeksiyondan mustarip oldukları ve anne ölümlerinden etkilendikleri gözlemlenmiştir. Kız çocukları, erken doğum ve ardından yeni doğan veya bebek ölümü açısından yüksek risk altındadır.

Bu konuda yapılmış olan bazı çalışmalara göre, erken evlilik modelleri çok daha çeşitlidir. En uç örnekler ise, kızların sırasıyla yüzde 54'ünün ve yüzde 51'inin 18 yaşına kadar evlendirildiği Afganistan ve Bangladeş'te ortalama evlilik yaşının çok düşük olduğu görülmektedir. Ortalama ilk evlenme yaşının 19 olduğu Nepal'de, kızların yüzde 7'si ise, 10 yaşından önce evlendiriliyor. Çin'de erken evlilik oranı 1970'lerde yüzde 35 düştü, ancak 1979'da yüzde 13'ten 1987'de yüzde 18'e yükselmiştir. Vietnam ve Vietnam gibi birçok Asya ülkesinde Endonezya, bölgeler, eyaletler veya adalar arasında büyük farklılıklar vardır. Bu örneklerden azıları etnografik desenlerle uyumludur. Bu arada bazı ülkeler evlilik yaşını önemli ölçüde yükseltmeyi başarmıştır. Örneğin komşu Hindistan'da %19'a kıyasla Sri Lanka'da ilk evlenme yaşı ortalama %25'dir.

Çocuk gelinler, daha sonra evlenen emsallerine göre HIV kapma açısından çok daha büyük risk altındadır. Genellikle, özellikle çocuk doğurma baskısı altındayken, güvenli cinsel davranışlar konusunda pazarlık yapmanın zor olduğu daha yaşlı, cinsel açıdan daha deneyimli erkeklerle evlidirler. 2004'te Kenya ve Zambiya'da yapılan bir araştırmada, 15-19 yaşları arasındaki evli kızların, aynı yaştaki cinsel açıdan aktif, bekar kızlara göre HIV kapma olasılığının yüzde 75 daha fazla olduğunu ortaya çıkarmıştır.13 Benzer rakamlar, Afrika ve Latin Amerika'daki 29 ülkede bulunmuştur [Clark, S., Bruce, J. ve Dude, A. 2006].

Yapılan araştırmalar (Nour, 2009), dünya çapında 18 yaş altı 60 milyondan fazla evliliğin gerçekleştiğini ifade etmektedir. Bunun yaklaşık 31 milyonu Güney Asya'da, 14 milyonu

Sahra altı Afrika'da ve 6,6 milyonu Latin Amerika ve Karayipler'de bulunmaktadır. Dünya çapında her gün 25000 kızın evlendirildiğini tespit edilmiştir. Sahra altı ülkelerde ve Bangladeş'te kızların yaklaşık yüzde 60'ı 18 yaşın altında evlenirken, Hindistan'da kızların yüzde 40 ila 60'ı çocuk yaşta evlendiriliyor. Çocuk evlilikleri sadece Nepal'de değil, aynı zamanda Güney Asya, Sahra altı Afrika, Latin Amerika ve Karayipler, Bangladeş ve Hindistan'da da en yaygın olanıdır.

Bu bağlamda, UNICEF (2011)'in raporuna göre, çocuk yaşta evliliklerin hem çocuğu hem de toplumu olumsuz etkilemektedir. Çocuk evliliğinin güçlü bir fiziksel, entelektüel, psikolojik ve duygusal etkisi vardır, hem kızlar hem de erkekler için eğitim fırsatlarını ve kişisel gelişim şanslarını engeller. Kız çocukları genellikle erken çocuk doğurmaya ve sosyal izolasyona zorlansa da, çocuk yaşta evliliklerin sonuçları erkeklerden ziyade özellikle kızlar için korkunçtur. Sonuç olarak, çocuk gelinler okulu bırakmakta ve daha yüksek aile içi şiddet ve istismar riskine, artan ekonomik bağımlılığa, karar verme yetkisinin reddine, ayrımcılığı daha da sürdüren evde eşitsizliğe ve kızların/kadınların düşük statüsüne maruz kalmaktadır. UNICEF'e göre, 2007'de dünya çapında 20-24 yaş arası 60 milyondan fazla kız çocuğu 18. yaş günlerinden önce evlenmiştir. Mevcut eğilimler devam ederse, önümüzdeki on yıl içinde ilave 100 milyon kız – veya her gün 25.000-30.000 kız – çocuk gelin olacaktır.

International Planned Parenthood Federation (2006) raporuna göre ise, “18 yaşından küçük kız çocuğu fiziksel, fizyolojik ve psikolojik olarak evlilik ve çocuk doğurma sorumluluklarını üstlenmeye hazır olmadan gerçekleştirilen herhangi bir evliliklerin oranı gittikçe artmaktadır. Ayrıca Verveer'e göre (2010), her gün yaklaşık 25.000 kızın çocuk gelin olduğunu belirtmiştir. Ayrıca gelişmekte olan ülkelerde yedi kızdan birinin on beş yaşına gelmeden evlendiği tahmin edilmektedir (aktaran Rodgers, 2012). Eğer çocuk yaşta evlilik gerçekleşirse, kız çocukları fiziksel ve zihinsel olarak çocuk sahibi olmaya hazırlanmak zorundadır.

Küresel olarak, zorla çocuk evliliği daha yoksul ülke ve bölgelerde çok daha yaygındır ve bu ülkelerde, en yoksul haneler arasında yoğunlaşma eğilimindedir. Örneğin, Senegal'de fakir bir haneden bir kız çocuğu, zengin bir haneden bir kıza göre dört kat daha fazla evlenme olasılığına sahiptir. (ICRW, 2007)

Konu ile ilgili literatürden anlaşıldığına göre, kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmeleri olgusu, dünyayı özellikle fakir olan toplumsal, ekonomik ve siyasi bakımdan görece istikrarsız olan ülkelerinde daha fazla görülmektedir. Bu faktörlerin yanında tarihi ve kültürel faktörlere bağlı olarak da devam eden bu problemin çözümü temel bir insan hakları konusunu da oluşturmaktadır. Bu konuda çözüm önerilerine geçmeden önce, problemin tarihi, kültürel ve ekonomik olarak kaynaklarının analiz edilmesi ve buna göre teorik ve pratik yöntemler geliştirilmesi gerekmektedir. Bu amaçla aşağıdaki alt bölümlerde, bazı teorik yaklaşımlar ele alınacaktır.

1.1. Aile Kavramı

Aile, tarih boyunca ve farklı toplumlarda varlığını sürdüren bir evrensel kurumdur (Şahutoğlu Üregen, 2021:11). Aile terimi yaygın bir şekilde kullanılsa da, insanlar arasında bir tanım konusunda fikir birliği yoktur. Genel olarak, aile "evlilik, soy ya da evlat edinme yoluyla bir araya gelen ve aynı evde yaşayan insan grubu" olarak tanımlanır. Aile, en küçük sosyal birimlerin bir araya gelerek toplumu oluşturduğu bir yapıdır. Bilinmektedir ki sağlam ve güçlü bir toplum, yalnızca güçlü ve düzenli ailelerden oluşabilir. Aile, değişen kültürel ve sosyal koşullar içinde, nesillerin devamını sağlama göreviyle yükümlüdür. Bu nedenle, aile önemini sürdürmekte ve çocukları yetiştirerek topluma sosyal bir süreç içinde entegre etmesi sebebiyle değerli bir role sahiptir (Turgut, 2017: 94-96).

Aile, insanların neslinin devamını sağlarken aynı zamanda toplumsallaşmanın başladığı ilk yerdir. Aile içindeki ilişkiler belirli kurallara tabidir. Toplumda oluşturulan maddi ve manevi zenginlikler, kuşaktan kuşağa aile içinde aktarılmaktadır. Aile, biyolojik, psikolojik, ekonomik, toplumsal, hukuksal ve benzeri yönleri olan bir toplumsal kurumdur (Ekici, 2014: 220). Bir çocuğun ailesi, sağlıklı büyüme ve gelişme için en önemli ve ilk destek sistemidir.

Aile, sosyal bağlar aracılığıyla birbirine bağlı olan akrabalık gibi ilişkileri ifade eder. Aynı evde yaşayan bireylerden oluşan aile, çeşitli rolleri olan ve birbirlerini etkileyen bir yapıya sahiptir. Aile, toplumun diğer sosyal kurumlarıyla etkileşim içinde olan ve onlarla birleşen bir yapıdır (Çakır, 2013:15).

Aile, akrabalık ilişkileriyle doğrudan ilişkili olan ve yetişkin üyelerin çocukları yetiştirme sorumluluğunu üstlendiği bir insan topluluğudur. Akrabalık bağları, bireyler arasında kan bağları veya evlilik yoluyla kurulan ilişkilerdir ve soy dizilerini içerir (Giddens, 2008: 246-247).

Toplum ve aile, tarih boyunca köklü değişiklikler yaşamıştır. Ailenin özellikleri, bulunduğu toplumun sosyal yapısına bağlı olarak farklılıklar gösterebilir. Ancak, tüm toplumlarda benzerlikler gösteren yedi temel işlevi vardır. Bu işlevler, üreme, ekonomik ihtiyaçların karşılanması, statü sağlama, çocukların eğitiminin planlanması, din eğitimi verme, boş zaman etkinliklerinin planlanması, aile üyelerinin birbirini koruması, karşılıklı sevgi ortamının yaratılması ve cinsel tatminin sağlanması şeklindedir (Gül, 2004:20).

Nygren ve ekibinin (2018: 651-656) belirttiğine göre, çoğu toplumda aile, sosyalleşme, ekonomik ve sosyal destek açısından temel bir birimdir. Aileler üyelerine destek ve bakım sağlayamadığında, sosyal hizmet uzmanları müdahale etmek ve hizmet sağlamak durumunda kalır. Sosyal hizmetler, aile ilişkilerini sürdürmeyi, güçlendirmeyi ve mevcut sorunları çözmek için aile üyeleriyle iş birliği içinde çalışmayı hedefler.

1.2. Evlilik Kavramı

Aile, toplumlarda evlilik bağıyla başlamaktadır. Evlilik kavramı, aile kavramına göre daha net bir anlama sahiptir. "Aile", bir grup veya organizasyon anlamına gelirken, "evlilik" ise karşı cinsiyetten iki kişinin birlikte yaşama, hayatı paylaşma ve çocuk sahibi olma gibi amaçlarla yaptığı bir "sözleşmedir" (Özgüven, 2000: 54).

Evlilik, bir erkek ve bir kadının, içinde bulundukları toplumda hâkim olan kurallara uygun olarak birlikte yaşamayı, yaşamlarını paylaşmayı ve çocuk sahibi olmayı amaçladıkları bir sözleşmeyle birleştikleri, yasal bir ilişki biçimidir. Bu ilişki, aile kurma ve bir arada yaşama sürecini başlatır (Gül, 2004: 21). Dünyada farklı dönemlerde büyük ve küçük yapıları aileler biçiminde bu olgu devam etmektedir.

Afganistan'da da çeşitli evlilik şekilleri bulunmaktadır. Bunlar arasında aşağıdaki evlilik şekilleri bulunmaktadır: tanışıp anlaşarak evlenme, görücü usulü evlenme, kız kaçırma (düğün olmadan evlenme), başlık parasıyla evlenme, beşik kurtması olarak bilinen evlilik,

akraba evliliği, taygeldi ailesi, baldızla evlenme, kuma evliliği, berdel (bedel) evliliği, ölen kardeşin karısıyla evlenme, kan parası karşılığı evlenme, farklı mezhep evliliği, para karşılığı evlenme, çok eşli evlilik, anlaşmalı evlilik, ilan yoluyla eş seçme (evlenme), yabancıyla evlenme, metres edinme evliliği, dış güveyi evliliği, içgüveyi evliliği, dul evliliği ve sosyal medya üzerinden tanışıp evlenme (Ahmadzai, 2015). Bu çeşitlilikteki evlilik şekillerinin var olmasında toplum yapısı, kültür, gelenekler, sosyo-ekonomik durum, dini faktörler ve eğitim seviyesi gibi değişkenler rol oynamaktadır. Değişen toplumsal koşullarla birlikte evlilik şekillerinin daha da farklılaşacağı ve yeni evlilik biçimlerinin ortaya çıkabileceği düşünülmektedir.

Evlilik şekilleri, toplumun kültürel yapısı hakkında anlayış kazanmamızı sağlar. Evlilik, aile kurumunun temelini oluşturur ve sosyal hizmet, sosyoloji, psikoloji, antropoloji gibi sosyal bilimlerin uygulama ve hizmet alanına dâhil edilir (Baykal, 2019:3).

1.3. Evlilik Çeşitleri

Afganistan'da, geleneksel aile yapısının baskın olduğu bölgelerde, evlilik konusunda bireylerin fikirleri genellikle dikkate alınmamaktadır. Evlilikler genellikle ailelerin baskısı, zorlaması veya halk arasında ifade edildiği gibi "ailenin onayı" sonucunda gerçekleşir. Evlilik süreçlerinde geleneksel adımlar, düşünceler ve inanışlar önemli bir rol oynar.

Geleneksel bölgelerde "görücü usulüyle evlenme" yaygın bir evlilik şeklidir. Bu tür evliliklerde kızın seçimi, evlenecek erkeğin annesi, ablası veya diğer yakınları tarafından başlatılır. Gençlerin birbirlerini beğenmeleri yeterli değildir, tüm aile üyelerinin onayı alındıktan sonra süreç başlar (Sezen, 2005:185). Evlilik süreci, "görücü" olarak adlandırılan ve erkek ailesi tarafından seçilen kadınların kızın evini ziyaret etmesiyle başlar. Görücü ekibinde erkeğin annesi, kız kardeşi, birkaç akraba ve güvenilir komşular bulunur. Eğer erkeğin üzerinde durduğu bir aday yoksa, kızı beğenme yetkisi bu gruba verilir (Canel, 2007:104).

"Akraba evliliği" olarak adlandırılan bir evlilik türü, baba tarafından veya anne tarafından kuzenler arasında gerçekleşir ve aralarında bir akrabalık bağı bulunur. Bu tür evlilikler genellikle mirasın bölünmemesi gibi nedenlerle tercih edilir. Özellikle yakın akraba veya

kardeş çocukları, ilerleyen yaşlarında kayınvalidelerine veya kayınpederlerine daha iyi bakabilecekleri düşüncesiyle bu tür bir evliliği tercih edebilirler (Doğan, 2009: 146).

Geleneksel toplumlarda yapılan araştırmalar, evlilik konusunda "başlık parası" uygulamasının yaygın olduğunu göstermektedir. "Başlık parası karşılığında evlenme" olarak bilinen bu uygulamada damat veya ailesi, kız tarafına belirli bir miktar ödeme yapar. Bu ödeme, birleşecek olan ailelerin sosyo-ekonomik statülerini sembolize eder ve gelin ile damadın aileleri arasında ekonomik bir bağ kurarak evliliğin daha istikrarlı olmasını sağlar. Başlık parasının görevleri arasında gelin adayının ailesine bir tür tazminat veya maddi destek sağlamak gibi birçok rol vardır. Afganistan'de düşük refah seviyesine sahip ve kırsal alanlarda başlık parası uygulamasının yaygın olduğu istatistiklerle gözlemlenmektedir.

Başlık uygulamasına "bedel", "ağırlık", "ana hakkı" gibi isimlerin verildiği bilinmektedir. Bu uygulama Afganistan'ın çeşitli bölgelerinde devam etmektedir ve genellikle evlenecek kızın babasına bir bedel ödenmesini içermektedir. Aile üyeleri tarafından bu bedelin paylaşıldığı veya akrabalara hediyelerin verildiği durumlar da bulunmaktadır. Erken yaşta gerçekleşen evliliklerde, kız çocukları ailelerine gelir sağlamak amacıyla evlendirilmektedir. Aileler, hem ekonomik yüklerini hafifletmek hem de gelir elde etmek için kızlarının erken yaşta evlenmelerine izin vermektedir. Başlık genellikle para olmakla birlikte altın, bağ, bahçe veya canlı hayvan gibi çeşitli şekillerde de olabilir.

Afganistan'ın kırsal bölgelerinde, düşük gelir düzeyine sahip çevrelerde "para karşılığı evlenme" adı verilen başka bir evlilik türü yaygındır. Bu durum, okul çağındaki çocukların okula devam etmelerine izin verilmeyerek veya eğitimlerinin yarım bırakılmasıyla gerçekleşir ve karşılığında para alınarak evlendirilmeleri anlamına gelir. Bu çocuklar, yaşlı ve/veya özel ihtiyaçları olan kişilere satılmaktadır. Ayrıca, büyük şehirlere yerleşmiş ve yüksek gelir düzeyine sahip bazı zenginler, özel gereksinimleri olan çocuklarını, düşük gelirli kırsal bölgelerde yaşayan ailelerin kızlarıyla para karşılığında evlendirmeyi tercih etmektedir.

"Beşik kertme evliliği" olarak adlandırılan durum, bir çocuğun velisinin, genellikle baba veya baba tarafından dedenin, aynı gün doğmuş ve farklı cinsiyetteki iki çocuğun evlenmelerine karar verildiği bir şekilde tanımlanır.

Afganistan'ın köy bölgelerinde yaygın olan bir evlilik biçimi, "berdel evlilik" olarak adlandırılır. Bu tür evlilikte, evlenme çağındaki iki erkek, evlenme çağındaki kız kardeşlerini birbirleriyle değiştirirler. Yaşları birbirine yakın olan iki aile, anlaşarak kızlarını istedikleri kızın ailesine verir. Genellikle başlık ödeme gücü olmayan aileler, evlenme çağındaki oğullarını veya kızlarını evlendirmek istediklerinde, aynı durumdaki bir aileyle anlaşarak bu evlilik şeklini tercih ederler. Evlilik gerçekleştikten sonra, kızlardan biri ölürse, karısı ölen kişi baldızıyla evlenme hakkına sahiptir. Eğer karısı başka biriyle evlenirse, ölen eşin ailesinden başlık talep etme hakkı bulunmaktadır.

1.4. Erken Yaşta Evlilik Kavramı

Çocuk Hakları Sözleşmesi (20 Kasım 1989), "daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, 18 yaşına kadar her insan çocuk sayılır." şeklinde bir tanım yapmaktadır. Bu tanım, Çocuk Koruma Kanunu'na (3 Temmuz 2005) dayanan bir temele sahiptir ve buna göre çocuk, "daha erken yaşta ergin olsa bile, on sekiz yaşını doldurmamış kişidir."

Erken yaşta evlilik, en az biri 18 yaşından küçük olan iki kişinin yasal ya da resmi olmayan bir şekilde evlenerek bir bağ oluşturması anlamına gelir (AKPM, 2005: Madde 7). Yorgun (2019:13) ise erken yaşta evliliği, henüz gelişimini ve eğitimi tamamlamamış, çocuk yaşta evlilikle birlikte gelecek olan sorumlulukları üstlenmeye hazır olmadan gerçekleşen evlilikler olarak tanımlar. Her bireyin 18 yaşından önce çocuk olarak kabul edildiği için erken yaşta evliliklerde kritik yaş sınırı da 18 olarak kabul edilir.

Erken yaşta evlilikler, evlilik durumunda bireylerin özgür iradeleriyle seçim yapabilme hakkını ellerinden aldığı bir durumdur. Bu evlilikler, çocukluk döneminde gerçekleştiği için özellikle kız çocuklarına yönelik cinsel istismarın en yaygın şekli olarak kabul edilmeli ve insan hakları ihlallerinin bir örneği olarak görülmelidir (Boran ve ark., 2013: 60).

Erken yaşta evlilik, bireylerin henüz evlilik kararı verebilecek, çocuk doğurma ve büyütme sorumluluğunu üstlenebilecek olgunluğa erişmeden gerçekleştirdikleri bir evlenme şeklidir. Evlilik her iki bireyin özgür iradesiyle gerçekleştirilmelidir. Ancak evlilik, yeterli olgunluğa erişmeden gerçekleştirildiğinde, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Kadına Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi

(CEDAW), Çocuk Hakları Sözleşmesi (ÇHS), Pekin Konferansı gibi uluslararası çalışmalar ve sözleşmelerle çelişmektedir (Kaptanoğlu ve Ergöçmen, 2012:131).

Evlilik kararı verme yeteneğine sahip olmayan çocuklar, büyük olasılıkla anne veya babalarının zorlamasıyla evlilik yapmaktadırlar. Çocuk yaşta evlilikler, hem kız çocuklarını hem de erkek çocuklarını etkilemektedir. Ancak kız çocukları bu durumdan daha fazla etkilenmektedir. Erkeklerin iş bulmadan evlenmeleri tercih edilmediği için, genellikle erkeklerin ekonomik durumlarının belirli bir seviyeye gelmesi beklenmektedir. Bu durum cinsiyet farklılıklarına yol açmaktadır (Orçan ve Kar, 2008: 98). Özellikle temel eğitimin zorunlu olduğu ve çocukların eğitim hakkına sahip olduğu bir dönemde, akranlarının okula giderken bir kız çocuğunun gelinlik giyerek evlenip anne olması, psikolojik açıdan travmatik sonuçlara yol açabilecek durumlardır.

Erken yaşta evlilikle ilgili çalışmalarda, farklı adlandırmalar sorun alanına dikkat çekmektedir. Sağlık alanında yapılan çalışmalarda genellikle "adolesan gebelik", "ergen evlilikleri" ve "çocuk anne" terimleri kullanılırken, sosyal bilimlerde ise genellikle "erken evlilik", "çocuk evlilikleri", "zorla evlilikler", "çocuk gelin" ve "çocuk damat" ifadeleri tercih edilmektedir.

Erken yaşta evlilik kavramının literatürde yer almasının sebebi, bu durumun bireyin Biyolojik, Psikolojik gelişimine aykırı olmasıdır. Evlilik, çocuğun rızası dışında gerçekleşebilir veya çocuğun rızası olsa bile bilinçli bir rızayla uyuşmayan bir süreç olabilir. Bu durum genellikle ikna veya zorlama gibi faktörlere dayandırılmaktadır.

Evliliklerin resmi, resmi olmayan, zorla veya ikna edilerek gerçekleşmesi, çocukların Biyolojik, Psikolojik sağlığına verdiği zararları önleyemez. Bu çalışmada, farklı şekillerde gerçekleşen ve 18 yaş altında gerçekleşen evliliklerin hepsi "erken yaşta evlilik" olarak kabul edilmektedir.

Kültür ve toplumun ilerleme düzeyi, bireylerin evlenme yaşını etkileyebilir (Singh ve Samara, 1996: 149). Erken evliliklerin yaygın olduğu toplumları incelediğimizde genellikle gelişmekte olan ve ataerkil toplum yapılarının egemen olduğu bölgeler ortaya çıkar. Bu evlilik biçimi birçok bireysel ve toplumsal sorunu beraberinde getirdiği bilinmektedir. Bu sorunların başında erken evlenen ve çocuk doğurmak zorunda kalan

kişinin sağlığının tehlikeye girdiği ve eğitiminin sekteye uğradığı gözlenmektedir (Kaptanoğlu ve Ergöçmen, 2012: 133-136).

Sağlıklı bir toplum, fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan sağlıklı bireylerden oluşur. Bireylerin tüm yönleriyle sağlıklı olabilmesi için çocuklarının çok yönlü gelişimine ve eğitimine önem verilmeli ve buna bütçe ayrılmalıdır. Yapılan yatırımlar arasında en değerli olanı çocuklara yönelik olanlardır. Her açıdan sağlıklı bir şekilde yetişen bir çocuk, gelecekte çok yönlü düşünebilen, yaratıcı, üretken, problem çözme becerisi yüksek, sağlıklı iletişim kurabilen, kendisiyle ve çevresiyle barışık bir birey olur. Bu şekilde yetişen çocuklar, gelecekte sağlıklı bir toplumu beraberinde getirecektir. Ancak bahsedilen mutlu ve nitelikli vatandaşlar yetiştirmenin yolu, çocukları erken yaşta evlendirmekten geçmez.

Dünya genelinde çocuk evliliklerinin oranları incelendiğinde, en yüksek oranların Sahra Altı Afrika'da olduğu belirlenmiştir. Genç kadınların yüzde 35'i 18 yaşından önce evlendiği görülmektedir. Güney Asya ise genç kadınların yaklaşık yüzde 30'unun 18 yaşından önce evlendiği bölge olarak ikinci sırada yer almaktadır. Çocuk evliliklerinin daha düşük olduğu bölgeler ise sırasıyla Doğu Avrupa ve Orta Asya (%12), Orta Doğu ve Kuzey Afrika (%17) ve Latin Amerika-Karayipler (%24) olarak belirlenmiştir. UNICEF'in 2021 Şubat'ta güncellenen verilerine göre, çocuk evliliklerinde en yüksek oran %76,3 ile Nijer'de bulunmakta olup, 15 yaşından önce evlenen çocukların oranı %28'dir. Nijer'i sırasıyla Orta Afrika Cumhuriyeti, Çad, Mali, Mozambik, Burkina Faso, Güney Sudan ve Bangladeş takip etmektedir. Bu listede yer alan ülkelerde çocuk yaşta evlenenlerin oranı %50'nin üzerindedir. Amerika'da yapılan bir çalışmada (Le Strat ve ark., 2011, 524), kadınlar arasında erken yaşta evlilik oranı %8,9 olarak tespit edilmiştir. Demografik özelliklere bakıldığında, siyahiler, Amerikan Kızılderilileri/Yerli Alaskalılar ve eğitim ve gelir düzeyi düşük güney ve kırsal bölgelerde bu tür evliliklerin yaygın olduğu görülmektedir.

Afganistan, 202 ülkenin yer aldığı (42 ülke veri paylaşmamıştır) 18 yaşından önce evlenen çocuk oranları raporunda %14,7 oranıyla 87. sırada yer almaktadır. Aynı raporda 15 yaş ve öncesinde evlenen çocuk oranlarına bakıldığında (UNICEF, 2021). Çocuk evliliklerinin sebeplerine bakıldığında, öncelikle gelenekler, ekonomik nedenler ve dini bilgilerin yanlış yorumlanması öne çıkmaktadır. Bunun yanı sıra eğitim durumu,

toplumsal cinsiyet eşitsizliği, göçler ve ebeveynler üzerindeki toplumsal ve aile içi baskılar da etkili faktörler olarak belirtilmektedir.

1.5. Erken Yaşta Evlilik Olgusunun Başlıca Nedenleri

Toplumlar üzerinde, ekonomik ve siyasi yapıların yanı sıra kabul gören gelenekler, görenekler ve değerlerin de etkisi olabilmektedir (Turgut, 2015: 43). Erken yaşta evliliklerin önlenememesinin sebeplerine bakıldığında, kültürel değerler ve toplumsal yapıların etkileri öne çıkmaktadır, bununla birlikte bu etkiler ülkeden ülkeye ve hatta aynı ülkede bölgeden bölgeye farklılık gösterebilir. Bu sorunun çözümü için yerel düzeyde yaklaşılmalı, bölgesel düzeyde erken evliliklerin nedenleri ortaya konularak katkı sağlanmalıdır (Aydemir, 2011: 15). Geniş aile ve ataerkil aile yapısı gibi daha çok geleneksel aile tiplerinin yaygın olduğu durumlarda, sosyal ve kültürel değerler erken yaşta evlilik geleneğinin devamı için uygun koşulları sağlamaktadır (Doğan Göksel, 2018: 18). Shaheen ve arkadaşlarının (2022: 62) yaptığı çalışma, ebeveynler ve diğer aile bireylerinin verdiği kararların çocukların erken yaşta evlenmesinde etkili olduğunu vurgulamaktadır.

Erken yaşta evliliklerin gerçekleşmesinin nedenleri incelendiğinde, yanlış gelenekler ve dini inançlar, düşük eğitim seviyesi, ekonomik sorunlar, aile içi şiddet, toplumsal baskı gibi faktörler öne çıkmaktadır. Ailelerin sosyoekonomik durumu, kültürel değerler ve ebeveynlerin eğitim seviyeleri erken evlilikleri teşvik eden etkenlerdir. Yoksullukla mücadele eden, işsizlik sorunu yaşayan ailelerde kız çocukları, gelir kaynağı olarak görülüp, başlık parası karşılığında erken yaşta evlendirilmektedir. Olumsuz aile koşullarında yetişen ve yeterince sevgi görmeyen çocuklar, evlendiklerinde yaşadıkları koşulların değişebileceği ve düzelebileceği düşüncesiyle hareket ederek, evden kaçarak veya ailelerinin rızasını alarak erken yaşta evlenme kararı verebilmektedirler. Erken yaşta evlenmiş olan çocukların ebeveynleri, erken evlenmenin "normal" olarak algılandığı için, aynı eğilimi göstererek bilinçsiz bir şekilde eğitimlerini yarıda bırakarak erken yaşta evlenebilmektedirler.

Erken evliliklerin temel nedenlerine odaklanmak önemlidir. Her erken yaşta evlilik olayının bireysel ve toplumsal nedenlere dayandığından dolayı, Şırnak ilinde gerçekleşen erken yaşta evliliklerin nedenlerini ekonomik faktörler, eğitim, toplumsal cinsiyet

eşitsizliği, sosyo-kültürel etkenler, toplum baskısı ve kullanılan dil gibi alt başlıklar şeklinde inceleyeceğiz.

1.5.1. Ekonomik Nedenler

Yapılan çalışmalar, ekonomik sorunlar (yoksulluk) ile erken yaşta evlilik arasında güçlü bir ilişki olduğunu göstermektedir. Ekonomik sorunlar sonucunda ortaya çıkan yoksulluk, erken yaşta evlilik için tetikleyici bir faktör olarak öne çıkmaktadır (Yiğit, 2017: 137).

Ailelerin ekonomik sorunlarıyla çocukların erken yaşta evlendirilmesi arasında doğru bir ilişki vardır. Ekonomik sorunlar (yoksulluk) arttıkça erken yaşta evliliklerin sayısı da artmaktadır. Araştırmalar, ailelerin gelir düzeyleri iyi olduğunda çocuklarını erken yaşta evlendirme eğiliminde olmadıklarını göstermektedir (TBMM, 2010: 22). Afganistan'de gelir dağılımı bölgeden bölgeye farklılık göstermektedir. Gelişmişlik düzeyi daha geride olan ve ekonomik sorunların sıkça yaşandığı kırsal bölgelerde erken yaşta evlilikler daha yaygın olarak gerçekleşmektedir. Yoksulluk döngüsü içinde sıkışmış olan kadınlar, kendi hayatlarıyla ilgili karar süreçlerinden dışlanarak değersizleştirilmekte ve herhangi bir mesleki yeteneği olmayan bu kadınlar ekonomik bağımsızlıklarını elde edememektedir. Bu durum, kadının özellikle eşine bağımlı hale gelmesine ve kadın yoksulluğunun yaşanmasına neden olmaktadır (Yorgun, 2019: 18).

Ekonomik bağımsızlığını kazanmış bir kadının, eşiyle boşanma sürecine girmesi durumunda kendi hayatını yeniden kurma ve varsa çocuğunu büyütme seçeneklerini ele geçirme imkânı vardır. Ancak çalışmayan ve ekonomik bağımsızlığını elde edemeyen bir kadının kendi yaşamıyla ilgili kararlar vermesi pek mümkün değildir. Bu durum bir döngü haline gelir ve kendi çocukları da bu döngünün içine dâhil olurlar (Kara, 2015: 70).

Ataerkil toplumlarda, ebeveynler kız çocuklarının evlendikten sonra baba evini terk edeceğini ve bu nedenle kızlarının eğitime yaptıkları yatırımların boşa gideceğini düşündüklerinden, genellikle yatırım yapmamaya eğilim gösterirler. Sosyo-ekonomik durumu düşük aileler, kızlarını okula göndermeme ya da gönderdikten sonra evlendirme amacıyla okuldan geri çekme konusunda serbest bırakılırlar. Erken yaşta evlendirilen çocukların eğitim yaşamlarının ilk etapta etkilendiği görülmektedir. Eğitim hakları engellenen bu bireyler, meslek sahibi olma ve çalışma haklarından mahrum kalma eğilimi

gösterirler. Özellikle kadınlar, ekonomik özgürlükleri olmadan eğitimsizlik, yoksulluk ve eş/aile bağımlılığı döngüsüne girme riskiyle karşı karşıya kalabilirler (TBMM, 2009: 16). Erken yaşta evlenen kadınlar, iş gücüne katılım ve gelir elde etme konusunda daha sınırlıdır. Ev içinde üretim yapma konusunda daha az kontrol sahibidirler. Erken evliliğin sonuçları öncelikle birey düzeyinde hissedilirken, ulusal ve küresel düzeyde derin ve geniş kapsamlı etkileri olan kayıp kazançlar ve yoksulluğun nesiller arası aktarımı gibi etkileri göz ardı edilmektedir (Parsons ve diğerleri, 2015:17-18).

Aileler, çocukların yetiştirilmesiyle ilgili maliyetlerin (beslenme, giyim, eğitim ve sağlık hizmetleri) yüksek olması nedeniyle kızlarını genç yaşta evlendirebilmektedir. Bu durum özellikle yüksek doğurganlık oranına ve ebeveynlerin çok sayıda çocuğa sahip olmasına bağlı olarak ortaya çıkabilir. Bu tür durumlarda, kız çocukları ekonomik bir yük olarak algılanabilir ve ebeveynler onları daha erken yaşta evlendirme yolunu tercih edebilirler. Ayrıca, ulusal ekonomik koşullar, krizler, kötü hasat veya birincil gelir sağlayıcısının hastalığı veya ölümü gibi bireysel ekonomik şoklar da ailelerin kızlarını erken evlendirmelerine yol açabilir (Jensen ve Thornton, 2003: 16-18).

Erken yaşta gerçekleşen evliliklerin önemli bir nedeni ekonomik sorunlar ve buna bağlı olarak ortaya çıkan yoksulluktur. Bu evliliklerin gerçekleşmesiyle ailedeki ekonomik sıkıntılar yakından ilişkilidir. Aileler, ekonomik sorunlarının üstesinden gelmek için başlık parası gibi bir uygulama ile daha iyi maddi duruma sahip olan ailelerden para alarak kızlarını erken yaşta evlendirme yoluna gidebilirler. Bu evlilikler, başlık parası gibi yöntemlerle normalleştirilerek erken yaşta evliliklerin devam etmesi sağlanır (Aydemir, 2011: 16).

Bazı toplumlarda, evlenecek bir kızın hem aileden ayrılması hem de aile ekonomisine katkı sağlaması nedeniyle bir bireyin eksilmesi durumu ortaya çıkabilir (Myers ve Harvey, 2011: 7). Aileler, sadece bir tabağın eksilecek olması düşüncesiyle bile küçük yaşta evlilikleri teşvik edebilir. Ailedeki kişi sayısının azalması, aileler için ekonomik açıdan rahatlama sağlayan bir faktör olarak değerlendirilir. Ekonomik zorluklarla karşı karşıya olan aileler, evdeki nüfusu ve masrafları azaltmak amacıyla kız çocuklarını erken yaşta evlendirerek onları evden uzaklaştırabilir. Bu nedenlerle, erken yaşta evliliklerin azalması ve tamamen ortadan kalkması için yoksullukla mücadele edilmesi ve ailelerin ekonomik durumlarının iyileştirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

1.5.2. Eğitim Durumu

Birçok rapor ve çalışma, erken yaşta evlilikler ile yetersiz eğitim arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. Ailelerin ve çocukların eğitim düzeyi ile erken evliliklerin görülme sıklığı arasında ters bir ilişki vardır. Eğitim seviyeleri düştükçe erken yaşta evliliklerin daha yaygın hale geldiği gözlenmektedir. Bu nedenle erken yaşta evlilikleri önlemenin temel faktörü eğitimidir. Eğitim, erken yaşta evliliklerin başlamasını ve sona ermesini etkileyen bir unsurdur. Düşük eğitim seviyesine sahip ailelerin çocuklarının genellikle eğitim düzeyleri de düşüktür. Düşük sosyal ve kültürel yapıya sahip ailelerin çocuklarında erken yaşta evlilikler daha sık görülmektedir, bu durum bir döngü haline gelmektedir. Kız çocukları, ergenlik dönemine girdiklerinde hem ekonomik nedenlerden dolayı hem de fiziksel olarak dikkat çekmeye başladıkları için eğitimlerini yarıda bırakmak amacıyla aileleri tarafından nişanlanmak veya evlendirilmektedir (TBMM, 2009: 14-16).

Erken yaşta evliliklerin gerçekleşmesinin bir nedeni, eğitimin hiç başlamaması veya yarıda kalmasıdır. Kız çocukları, erkek çocuklarına kıyasla dezavantajlı durumdadır. Ev işlerine daha fazla yönlendirilmeleri nedeniyle eğitimlerini yarıda bırakmaktadırlar. Okula devam etmeleri gereksiz ve zaman kaybı olarak görülmektedir. Eğitimden uzaklaştırılan bu çocukların çoğu erken yaşta evlendirilme riskiyle karşı karşıyadır (Aydemir, 2011: 20).

Eğitim hakkı, herkesin ırkı, cinsiyeti, cinsel yönelimi, etnik veya sosyal kökeni, dini veya politik görüşü veya ekonomik durumu gibi faktörlere bakılmaksızın ücretsiz temel eğitimden yararlanma hakkını ifade etmektedir. Eğitim hakkı, birçok uluslararası sözleşme tarafından güvence altına alınmış olmasına rağmen günümüzde hala çocuklar okuldan alınarak erken yaşta evlendirilmektedir (Ataman, 2008:11-22).

Erken evliliklerin daha düşük eğitim seviyesine sahip bireyler arasında daha yaygın olduğu gözlemlenmektedir. Bu nedenle eğitim seviyesi ile ilk evlenme yaşının arasında bir ilişki bulunmaktadır (Boran ve ark., 2013: 59). Ailenin ve çocuğun eğitim düzeyi düştükçe, erken yaşta evlilik oranının arttığı görülmektedir (Kaptanoğlu ve Ergöçmen, 2015: 36).

Erken yaşta evliliklerle mücadelede, ebeveynlerin eğitim düzeyi önemli bir rol oynamaktadır. Ebeveynlerin ilköğretim seviyesinde bile olsa, erken yaşta evlilik oranlarının

azalmasına katkıda bulunmuştur. Erken yaşta evliliklerin önlenmesi konusunda, ailelerin özellikle kadınların eğitimlerine önem verilmesi gerekmektedir (Kaptanoğlu ve Ergöçmen, 2012: 141-142).

Evlilik yaşının yükseltilmesinin en etkili yolu, çocukların okulla ilişkilerini sağlamlaştırarak güçlendirmektir. Eğitim hakkının korunması ve mevcut yasaların uygulanması, evlilik yaşının artmasını sağlayacaktır (Ertürk, 2009: 16). Eğitim, kadınların kendi yaşamlarına dair karar alma konusunda daha etkin olmalarını sağlar. Eğitimle birlikte bilinçlenen birey, dolaylı olarak evlilik yaşını da geciktirebilir (Gürcan, 2009: 16).

1.5.3. Sosyo-kültürel Nedenler

Toplumsal etkiler, rol model alınan kişiler, evlilik dışı gebelikler ve aile içi cinsel saldırılar gibi faktörler, erken evliliklere katkıda bulunan sosyo-kültürel etkenler arasında yer almaktadır. Aileler, çocuklarının gelecekteki zararlardan, tacizden veya gayrimeşru ilişkilerden korunması amacıyla onları erken yaşta evlendirmeyi tercih etmektedir. Bu tür evliliklerin yaygın olduğu bölgelerde, genç kızlar üzerinde bekar kalmalarıyla ilgili baskılar oluşmaktadır. Aynı yaş grubundaki arkadaşlarının erken yaşta evlendiğini gören çocuklar, olumsuz etkilenecek erken yaşta evliliği taklit edebilirler (Aydemir, 2011: 19). Erken yaşta evliliklerin sık görüldüğü bölgelerde, bu döngü özellikle devam eder. Büyüyen çocuklar, aile üyelerinin veya arkadaşlarının erken yaşta evlendiğini görmek suretiyle evde kalma endişesi yaşarlar veya aileleri veya arkadaşlarına özenerek kendileri de erken yaşta evlenmeyi düşünebilirler (Yorgun, 2019:24).

Geleneksel toplumlarda, evlilik öncesi meşru kabul edilmeyen ilişkileri engellemek amacıyla çocuklar erken yaşta evlendirilme eğiliminde olabilir. Bu bölgelerde, küçük yaşlarda çocukları evliliğe hazırlamak için aileler ve sosyal çevreleri tarafından "evde kalırsın", "kısmetin kapanır", "yaşın geçer ve seni kimse almaz" gibi ifadelerle çocuklara baskı yapıldığı görülmektedir (Turgut, 2015: 45). Bu şekilde yetiştirilen kız çocukları, erken yaşta evlenmezlerse evde kalmaktan korkabilir ve bir daha evlenemeyeceklerini düşünerek bu yolu seçebilir.

Geleneksel inançlar, yerleşik uygulamalar ve adetler sonucunda erken evlilikler yaygınlaşmış ve devam etmektedir. Bu durum özellikle kız çocukları üzerinde etkili

olmaktadır. Toplum içinde "Evde kalırsın.", "Kısmetin kapanır.", "Yaşın geçerse seni kimse almaz.", "Bir an önce evlenip çocuk yap." gibi toplumsal baskı ifadeleri çocuklar üzerinde erken yaşta evliliklere zemin oluşturmaktadır (TBMM, 2009:14).

1.5.4. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği

Erken yaşta evliliklerin nedenleri, sıklığı ve sonuçları toplumdan topluma değişmekle birlikte, ataerkil toplum yapısının egemen olduğu yerleşim yerlerinde çocuk yaşta evliliklerin daha yaygın olduğu gözlenmektedir. Bu sorunun özellikle kadınları daha fazla etkilemesi, erken yaşta evlilik probleminin temelinde toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin olduğunu açıklar (Kaptanoğlu ve Ergöçmen, 2012: 141-142). Kız çocuklarının evlenme yaşları, erkek çocuklara göre genellikle daha düşüktür. Çocuk evliliklerinin yaygınlığına bakıldığında, kızların erkeklere göre beş kat daha fazla erken yaşta evlilik yaşadığı görülmektedir (Efevbera ve Bhabha, 2020: 7). Kadınlar açısından toplumsal cinsiyet eşitsizliği, evlilik konusunda dezavantajlı bir şekilde belirginleşmektedir. Toplumsal cinsiyet, toplumun beklentilerine uygun şekilde kadın ve erkeğin davranması gerektiği düşüncesiyle kadın ve erkek rollerini şekillendirerek kadının geri planda kalmasına neden olmaktadır. Bu nedenle toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kadının erken yaşta evlenmesine yol açmaktadır (Yiğit, 2015: 42-50).

Erkeklerin iş bulma vb. gibi faktörler nedeniyle evlenmeleri daha geç yaşlara denk gelirken, kadınlar gereğinden erken yaşta evliliklere maruz kalmaktadır. Kadınların erken yaşta evlenmelerinin temel nedeni, toplumdaki kadın algısına bağlı olarak ev içi roller ve sorumluluklara daha yatkın olmalarının düşünülmesi ve bu yönde yönlendirilmeleridir. Kız çocuklarına bebekler, mutfak malzemeleri gibi oyuncaklar alınarak onların ev işleriyle ilgilenmeye yönlendirilirken, erkek çocuklarına ise futbol topu, araba gibi oyuncaklar alınarak onların dışarıdaki yaşama ve gelir getiren faaliyetlere yönlendirilmekte ve ailenin geçimini sağlama beklentisiyle aile reisi olmaları beklenmektedir (Aydemir, 2011: 19-20).

Erkeklerin karar verici konumda olduğu ataerkil toplum yapısında, çocuk yaşta evlilikler nesilden nesile aktarılabilir ve erken yaşta evlenen anneler çocuklarını aynı durumdan kurtaramazlar (Gök, 2016: 2225).

1.5.5. Dini İnançlar

Dini inançların yanlış anlaşılması ve kişisel yorumlar, erken yaşta evlilikleri hızlandırabilir. Afganistan dâhil olmak üzere dünyanın birçok yerinde, erken yaşta evlendirilmenin dini gerekçelerle meşrulaştırılmaya çalışıldığı görülmektedir. Ancak, bu durumun dini veya bilimsel bir temeli bulunmamaktadır.

Toplumlar, kadınların erken yaşta evlendirilmelerini meşrulaştırmak için hem ailelerinin hem de toplumun onayını sağlamak amacıyla dini nikahı kullanmaktadır (Burcu ve ark., 2015:91). Farklı dini inançlara sahip bireyler üzerinde yapılan araştırmaya göre, "ataerkil ve katı dini kuralların hâkim olduğu toplumlarda, kadınların evlenecekleri eşleri önceden tanımaları ve evlilik öncesi cinsel ilişki yaşamaları diğer bireyler tarafından meşru görülmez. Kadın ve erkeğin ilişkisini toplumun gözünde meşrulaştıran şey dini nikahtır" (Adamczyk ve Hayes, 2012: 739-742). Muhafazakâr kültürlerde, erkek ve kızların evlilik dışında sınırlı etkileşimleri olduğu için ergenler evlenmek için güçlü bir istek duyabilir (Shaheen ve ark., 2022: 62).

İslam dini, evlilik sözleşmesini, eşlerin karşılıklı sorumluluklarını yerine getirdikleri ve bu görevleri yerine getirmeyi taahhüt ettikleri bir güven sözleşmesi olarak kabul etmektedir. Bu tür bir sözleşmenin gerçekleşebilmesi için bireylerin özgür iradelerinin olması gerektiği vurgulanmaktadır. Ayrıca, herhangi bir zorlama olmadan gerçekleşen ve kadınların tüm haklarının, denklik (kadın-erkek eşitliği) dâhil olmak üzere, gözetildiği özgür iradeli evlilik, ailenin kalıcı huzur ve mutluluğunu sağlamanın önemli bir yoludur. Bu durum, İslam'ın genel prensipleri ve Hz. Muhammed'in öğretilerinin gereğidir. Afganistan'de resmi nikâhta bu şartların tamamı mevcuttur. Resmi nikâh yapan kişiler dinen aranan şartları da yerine getirmiş olacaktır. Dolayısıyla, yukarıda bahsedilen dini şartları yerine getiren resmi nikâh, aynı zamanda dini nikâhın hükümlerini de yerine getirmektedir.

1.5.6. Diğer Nedenler

Erken yaşta evlilikler, sadece sosyal ve kültürel yaklaşımlar, inançlar ve geleneklerle açıklanamayan bir uygulama değildir. Bu evliliklerin ortaya çıkmasında birden fazla faktör etkilidir. Sosyal, kültürel, ekonomik, eğitim ve toplumsal cinsiyet ayrımcılığı gibi unsurların yanı sıra savaşlar ve doğal afetler gibi etkenler de bu durumun diğer sebepleridir (Aydemir, 2011:2).

Ülkelerde yaşanan iç savaşlar, doğal afetler ve pandemiler erken yaşta evliliklerin artmasına yol açmaktadır (Yukich ve ark., 2021;29). Örneğin, Afganistan'daki çatışmaların çocukları erken yaşta evlilik riskine karşı savunmasız bıraktığı ve bireylerin çocuk yaşta evlenmelerine neden olduğu bilinmektedir (Shaheen ve ark., 2022: 62).

Zorunlu göçün yol açtığı ekonomik ve kültürel kaos, istismar ve kız çocuklarının saldırıya uğraması gibi faktörler, erken yaşta evliliklerin artmasına neden olan diğer etkenler olarak ortaya çıkmaktadır. Kız çocuklarının kaçma veya kaçırılma gibi durumlarla karşı karşıya kalmaları bu tür evliliklere yol açarken, çözüm olarak hızlı evlendirme yoluna başvurulmaktadır (Gül, 2022: 576-577).

Yerinden edilmiş kişiler, benzer sosyoekonomik koşullara sahip olsalar bile, ev sahibi akranlarıyla karşılaştırıldığında çocuk yaşta evlilik riskiyle karşı karşıya kalmaktadır. Yerinden edilme durumlarının bu kararda etkili olduğunu göstermektedir (Goers ve ark., 2022: 22).

1.6. Erken Yaşta Evlilik Olgusunun Başlıca Sonuçları

Erken yaşta evlilikler çeşitli sonuçlara yol açmaktadır. Bu sonuçlar arasında en belirgin ve önemlileri eğitimlerinin aksaması ve erken yaşta doğum yapan kadınların sonrasında sağlık sorunları yaşamasıdır. Eğitim düzeyi ise, erken evliliklerin hem nedeni hem de sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Erken yaşta evlilikler, çocukluk döneminde olan çocukların eğitim haklarının ellerinden alınmasına neden olmakta; eğitim sürecinden uzak kalan çocuklar meslek sahibi olma fırsatından mahrum bırakılarak iş hayatından yoksun bırakılmaktadır. Ayrıca, düşük eğitim düzeyine sahip ebeveynlerin olduğu ailelerde erken yaşta evliliklerin daha sık görüldüğü gözlenmektedir (Nasrullah ve ark., 2014: 805-806).

Erken yaşta evlenen bireylerde çeşitli sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Bu sonuçlar arasında, evlilik sonrasında sosyal çevreden uzaklaşma, yalnız kalma isteği, özgüven eksikliği ve sosyal etkinliklere katılım isteksizliği gibi durumlar bulunmaktadır. Ayrıca, henüz fizyolojik ve psikolojik gelişimlerini tamamlamamış olan çocuklar, çeşitli hastalıklar ve psikolojik rahatsızlıklarla karşı karşıya kalabilmektedir. Erken yaşta evlendirilen kız çocukları ise kendi haklarını koruyamayacak kadar genç olmaları ve ebeveynleri tarafından bilgilendirilmeden evlendirilmeleri nedeniyle, eşlerinden şiddet riskiyle karşı

karşıyadır. Bu tür evliliklerde aile içi şiddet, uyumsuzluk ve sonucunda boşanma veya intihar gibi durumlar görülebilmektedir (TBMM, 2010: 35).

1.6.1. Biyolojik, Psikolojik ve Sosyal Sonuçları

Adolesan dönemde henüz bedensel gelişim tamamlanmadığından, bir çocuğa bakabilecek ve bu sorumluluğu üstlenebilecek bilgi ve sorumluluk bilinci de eksiktir. Erken yaşta evlenen genç annelerde, hamilelik ciddi psikolojik etkilerle sonuçlanır. Bu nedenle duygusal stres ve sosyal sorunlar, erken yaşta evlenen annelerde daha yoğun olarak yaşanır ve bebeği, aileyi ve toplumu Biyolojik, Psikolojik açıdan etkiler. Erken yaşta evlilikler genellikle genç kadının erken anne olmasına yol açar. Erken yaşta hamilelik ve doğum, hem anne hem de çocuk için riskler taşır. Doğum kontrol yöntemleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmayan bu kadınlar, bakabileceklerinden daha fazla sayıda çocuk sahibi olurlar. Ayrıca, bu tür evlilikler cinsel yolla bulaşan hastalıklara yakalanma riskini de artırabilir. Bu nedenlerle, hamilelik yaşayan adolesanlar tıbbi açıdan riskli bir gruptur. 15-19 yaş arasındaki genç kadınların doğum sırasında yaşamını yitirme riski, 20 yaş ve üzerindeki kadınlara göre 2 ila 5 kat daha fazladır (Aydemir, 2011:27-29).

Erken yaşta evlenen kadınlarda, vücut ağırlığının yetersiz olması veya aşırı artış, gebelik zehirlenmesi (preeklampsi), kansızlık, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar, ağır kanamalar, sık sık gebelikler, doğum sonrası sorunlar, genel iyilik halinin bozulması ve hatta anne ölümleri gibi tıbbi sorunlar ortaya çıkar. Bunun yanı sıra, bu kadınlar sosyal aktivitelerde kısıtlanmış, sosyal izolasyon yaşamış, stres ve depresyonla mücadele etmiş, bağımlılık sorunlarıyla karşılaşmış gibi psiko-sosyal sorunlarla da karşılaşır. Bu annelerin bebekleri ise düşük doğum ağırlığı, prematüre doğum, ani bebek ölümü sendromu, akut enfeksiyonlar, kazalar, hatta bebek ölümleri gibi tıbbi sorunlarla karşı karşıya kalabilirler. Ayrıca, erken yaşta evlenen kadınların çocuklarında gelişme geriliği, davranış bozuklukları, madde kullanımı, istismar ve istenmeyen gebelik gibi psiko-sosyal sorunlar da gözlenebilir (TBMM 2010: 31).

Kız çocukları, biyolojik, psikolojik ve sosyal gelişimlerini henüz tamamlamamışlardır. Bu süreçte çocuk sahibi olmaları, bireyin sağlıklı bir şekilde gelişmesini, olaylara sorgulayıcı ve çözüm odaklı bir bakış açısı kazanmasını engellemektedir. Adolesan sorunlarını çözmeden anne veya baba olan genç kızlar, çocuklarıyla ilişkilerinde sorunlar

yaşayabilirler. Geleneksel aile yapısına uygun olan erken yaşta evlilikler, kız çocuklarının henüz fiziksel ve psikolojik olarak hazır olmadıkları bir yaşta gerçekleşmesiyle fiziksel ve psikolojik sorunlara yol açar. Toplumsal baskıya maruz kalma riskini artırarak kadının ev içine hapsolmesine neden olan bu tür evlilikler, bireyin sosyal durumunun gerilemesine yol açar (Fendoğlu, 2009: 35).

Bu bireylerin sorunlarla başa çıkma becerileri zayıf olduğunda, gelecekte daha yüksek düzeyde depresyon algılaması ve bununla birlikte intihar eğiliminin artmasıyla ilgili bilimsel çalışmalar mevcuttur (Yakıt ve Coşkun, 2014: 4).

Erken yaşta evlilik, bireylerin gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu tür evlilikleri gerçekleştiren bireyler, biyolojik, psikolojik ve sosyal açıdan henüz tam olarak olgunlaşmamışlardır. Henüz gelişme döneminde olan kız çocukları, evlilikle ağır bir yük altına sokularak, iyi bir gelin ve anne olmaları beklenir. Bu erken yaşta yapılan evlilikler, biyolojik sorunlar başta olmak üzere depresyon, istismar, şiddet ve intihar gibi ruhsal sorunlara yol açabilir (Özcebe ve Biçer, 2013: 88).

Erken yaşta evlenen annenin yaşadığı stres ve sıkıntılar, çocuğunu istememe veya yeterli bakım sağlayamama durumlarına yol açarak doğan bebeği ihmali ve istismara maruz bırakma riski taşır. Depresyon yaşayan bu ebeveynler, çocuklarıyla ilişkilerinde aşırı tepkisel, düşmanca veya aşırı kontrolcü davranışlar sergileyebilirler. Daha içine kapanık bir tutum sergiledikleri gözlenmektedir ve çocuklarıyla iletişim kurarken zorluklar yaşayabilirler. Bu durum, bağlanma duygusuyla ilişkilidir ve genel olarak çocuğun uyumunu zorlaştırır. Depresif erken yaşta evlenmiş anneler, çocuklarına karşı daha az sabırlı olup öfke kontrolünü kaybederek şiddete başvurabilirler. Bu da kendi çocuklarında iz bırakan yaralar açabilir. Şiddet ve çatışma ortamında büyüyen bu çocukların sağlıklı evlilikler kurmalarını beklemek gerçekçi bir yaklaşım olmayacaktır. Çünkü çocukluk dönemlerinde şiddete doğrudan maruz kalmamış olsalar bile şiddeti tanık olan bireyler, yetişkin olduklarında kendi eşlerine ve çocuklarına şiddet uygulama riski taşırlar (Kazdin, 2015'den aktaran: Yorgun, 2019: 27).

Erken yaşta evlenen kadınların, evlendikleri dönemden itibaren yaşam boyunca ve son 12 ay içinde psikiyatrik bozukluk oranları, yetişkin yaşta evlenen kadınlara kıyasla daha yüksektir. Ayrıca erken yaşta evlenen kadınların, yetişkinlik döneminde sağlık

hizmetlerine ihtiyaç duyma oranları da daha yüksektir (Le Strat ve diğerleri, 2011: 524). Erken yaşta evlenen kadınlar, daha geç yaşta evlenen akranlarına göre cinsel ve üreme sağlığı açısından daha olumsuz sonuçlara sahiptir. Eş şiddeti yaşama olasılıkları da daha yüksektir (Van Roost ve diğerleri, 2022: 72).

Erken yaşta evlenen kadınlar, eşleriyle iletişim kurma, yalnız bırakılma ve özellikle şiddet gibi konularda sorunlar yaşamaktadır (Belhorma, 2016: 220)

Erken yaşta evlenen çocuklar, gelişim döneminde olmaları, sosyal olarak olgunlaşmamış olmaları ve toplumsal rolleri tam anlamıyla benimsememeleri nedeniyle psikososyal büyüme ve gelişme geriliği yaşarlar. Özellikle erken yaşta evlendirilen kız çocukları, evlilik sonrasında sosyal çevreleriyle bağlarının zedelenmesi, sosyal aktivitelere katılmaktan uzaklaşma gibi sorunlarla karşılaşabilirler (Aydemir, 2011: 29).

Çocuk yaşta gerçekleştirilen evlilikler, bireyleri mutsuzluğa sürüklediği ve ciddi sorunlara yol açtığı gözlemlenmektedir. Bu tür evlilikler şiddet, eğitimsizlik, hastalıklar ve işsizlik gibi önemli zorluklara sebep olmaktadır (Arslan, 2015: 21). Erken yaşta yapılan bu evlilikler aynı zamanda erken doğumlar ve ölü doğumlar gibi durumları da beraberinde getirerek toplum sağlığını ve geleceğini olumsuz etkilemektedir (Boran ve ark., 2013: 61).

Afganistan'da hala önemini koruyan ve yaşanma oranlarının azaltılması gereken önemli bir sorun, sağlıklı bir nesil oluşturmak için erken evliliklere karşı her açıdan mücadele etme gerekliliğidir (Yorgun, 2019: 28). Erken yaşta gerçekleşen bu evlilikler yalnızca evlenen bireyleri etkilemez. Bu sorun zamanla toplumu etkileyen büyük ve karmaşık bir toplumsal sorun haline dönüşmektedir.

Özetle, araştırmalar erken yaşta yapılan evliliklerin bireyler üzerinde yıkıcı bir etkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Bu evliliklerin biyo-psiko-sosyal sorunlara yol açtığı hatta intihar eğilimlerinin arttığı belirtilmektedir.

Okula gitme, erken yaşta evlilik üzerinde etkili olan faktörlerden biridir (Groot, 2018:9)

1.7. Sosyal Hizmet Bağlamında Erken Yaşta Evlilik Olgusu

Sosyal hizmet, sosyal adalet, insan hakları ve farklılıklara saygı ilkelerine odaklanarak, bireylerin ve sistemlerin iyilik halini geliştirmeyi hedefleyen bir meslek ve uygulamalı bir disiplindir. Erken yaşta evlilikler konusunda dezavantajlı grupları temsil eden sosyal hizmet mesleği, her bireyin değerli olduğuna inanan ve toplumsal eşitsizliklere karşı duran bir meslektir. Temelde insan haklarıyla ilgili bir sorun olan erken yaşta evlilikler, doğal olarak sosyal hizmetin ilgi alanı içinde yer almaktadır (Zengin Taş, 2020: 1335). "Sosyal hizmet" kavramı, bireyleri, aileleri, grupları ve toplulukları kapsayarak mikro, makro ve mezzo düzeylerde uygulama alanlarına sahiptir. Erken yaşta evlilik sorunu, toplumun her düzeyinde mücadele edilmesi gereken bir sosyal sorundur.

Sosyal hizmet, erken yaşta evlilikler konusunda birçok rol üstlenmektedir. Bu roller arasında öncelikli olarak kız çocuklarının eğitime erişiminin sağlanması, ekonomik güçlendirme, yoksulluğun azaltılması, toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin önlenmesi yer almaktadır. Ayrıca, cinsel ve üreme sağlığı, ekonomik fırsatlara erişimin sağlanması, insan hakları temelli toplumsal duyarlılık ve farkındalığın oluşturulması gibi konular da sosyal hizmetin ilgili olduğu alanlardır (Muchacha ve Matsika, 2017: 9-10).

Sosyal hizmet açısından, erken yaşta evlenmiş kadınlar risk altında olan, dezavantajlı, güçsüz ve ezilen bir nüfus grubuna dahil olmaktadır. Bu nedenle erken yaşta evlenen kadınlar için sosyal hizmet müdahalesi ve uygulaması gereklidir. Sosyal hizmet müdahalesi, kadının uyum sağlamasına yardımcı olmak yerine güçlendirme odaklıdır. Amacı, kadının ailesi içindeki rolüne uygun davranmasını sağlamak değil, karşılaştığı sorunlarla başa çıkabilmesi için güç kazanmasına yardımcı olmaktır. Sosyal hizmet uygulaması, aileler içindeki güçlü ve zayıf yönleri belirleyerek her aile için uygun bir model belirleyip müdahalede bulunmaktadır (Doğan Göksel, 2018: 43).

Sosyal hizmet, çocuk refahına odaklanan bir disiplindir. Erken yaşta evlilikler, özellikle kadınların gelişimini engelleyen ve çocuk refahını olumsuz etkileyen bir durumdur. Sosyal hizmet, çağdaş bir çocukluk anlayışını benimser ve bireyin değerini ve sosyal adaleti savunur. Bu anlayış, çocukların insan haklarına saygı gösterilmesini, çocukların haklarının korunmasını ve çocuklar için uygun bir ortamın sağlanmasını önemsemektedir. Çocuğun yüksek yararı, yaşamı ve gelişimi, ayırım gözetmeme ve katılım ilkeleri, çağdaş çocukluk anlayışının temel odaklarıdır. Bu çerçevede, çocuk birey olarak haklara sahip olduğu kabul edilirken, sosyal hizmet uzmanı da sosyal adaleti sağlama ve her bireyin

haklarından yararlanmasına yardımcı olma amacını taşır (Baykara Acar ve ark., 2018: 4-6).

Sosyal hizmetin bir diğer odak noktası ailedir. Çünkü aile, etkileşim içinde olan bir sistemdir ve bireyin yaşadığı sorunlar genellikle aile içindeki dinamiklerden etkilenir. Bu nedenle tedavi sürecinde tüm bireylerin katılımı önemlidir (Zastrow, 2015: 104). Aile sorunlarının çözülmesi ve ailenin güçlendirilmesi toplumsal açıdan da önemlidir. Çünkü sağlıklı aileler, sağlıklı bir toplumun temelini oluşturur ve bu nedenle aileye sunulan destekler, sosyal hizmetin odak noktasını oluşturur (Çamur, 2018: 75).

Erken yaşta evlilik konusunda sosyal hizmet mesleği, çeşitli kuramlar ve yöntemlerden yararlanır. Sistem kuramı, genelci yaklaşım, ekolojik yaklaşım ve güçlendirme yaklaşımı, erken yaşta evlilik konusunda birey ve ailesiyle çalışmada kullanılan yaklaşımların önde gelenleridir.

"Genelci yaklaşım", sosyal hizmetin temel amaçlarını karşılamak için bütüncül ve çok düzeyli bir yaklaşımı ifade eder. Genelci sosyal hizmet uygulamasında, doğrudan her düzeyden başvuru yapan gruplarla çalışılır. Başvuru sahipleriyle uygun kaynaklar ilişkilendirilir, bu kaynakların adil bir şekilde dağılımı için kurumlarla mücadele edilir, adil dağıtıma yönelik politikalar sunulur ve sosyal hizmet uygulaması tüm yönleriyle ele alınır. Genelci yaklaşımın temel varsayımı, başvuru sahibi sisteminin bir problemi çözmek için birden fazla yol olduğuna dayanır. Bireyin mikro düzeydeki bireysel sorunu, aynı zamanda mezzo ve makro sistemlerle olan ilişkilerini de etkiler. Bu nedenle sorunu sadece tek bir boyutuyla veya görünen yönüyle ele almak, sorunun çözümünü zorlaştırır. Farklı düzeylerde müdahalelere ihtiyaç duyulabilir, çeşitli sorunlara müdahale edilmesi gerekebilir. (Şahin, 2002: 105).

Erken yaşta evlilik sorunu, sadece tek bir boyutuyla veya görünen yönüyle çözülemez. Bu soruna müdahale etmek için farklı sosyal hizmet düzeylerinde çalışmalar yapılması gerekmektedir. Örneğin, erken evlendirilen ve eğitimi yarıda kalan bir bireyin karşılaştığı sorun sadece onun veya ebeveynlerinin eğitimsiz olmasından kaynaklanmaz. Bu sorun, makro düzeyde ele alınmalıdır; çünkü çocukların ve ebeveynlerin eğitim sistemine erişimini engelleyen politikalar, toplumun sosyo-kültürel özellikleri, toplum yapısı, toplumsal değişim düzeyi, geçmişten aktarılan kültürel değerler ve yargılar gibi unsurlar

da bu sorunu etkilemektedir. Bu nedenle, bu unsurlar arasındaki iletişimi ve etkileşimleri anlamak ve anlamak için çalışmalar yapılmalıdır. (Doğan Göksel, 2018: 45).

"Sistem kuramı", çevreyi ve bireyi ayrı ayrı ele almak yerine bütüncül bir perspektifle yaklaşarak meslek mensuplarının olaylara ve olgulara bütüncül bir yaklaşım sergilemelerini sağlar. Her sistem alt sistemlere sahiptir. Sosyal hizmet mesleği aileyi bir sistem olarak ele alır. Aile üyeleri, sistem içindeki alt sistem niteliğindeki unsurlardır. Bir alt sistemde meydana gelen herhangi bir değişiklik veya hareket, diğer alt sistemleri de etkiler. Örneğin, bir alt sistem olan eşlerden birinin davranışları veya eylemleri, diğer alt sistem olan eşin davranış ve eylemlerini etkiler. Bu durum aynı zamanda çocuklar gibi diğer alt sistemler için de geçerlidir. Ayrıca, sistem parçaları yalnızca birbirlerini etkilemez, aynı zamanda dış sistemlerden de etkilenir. (Teater, 2015: 30-31).

Erken yaşta evlenmiş bireylerin evlilik öncesi aileleri ve evlilik sonrası kurulan yeni aileleri, bir sistem olarak ele alındığında, sistemde ortaya çıkan sorunların diğer aile üyelerini de etkileyeceği anlayışıyla değerlendirilmesi önemlidir. Sistem yaklaşımıyla sosyal hizmet uzmanı, erken evlilik sorununun temel nedenine odaklanmalıdır. Bu odaklanma sürecinde bireylerle, ailelerle, gruplarla, kurumlarla, topluluklarla ve toplumla çalışmalar yapılmalıdır. Ayrıca, bu sistemler arasındaki bağlantılara odaklanılmalıdır.

"Ekolojik yaklaşım", sistem kuramını benimser, ancak sistem kuramından farklı olarak bireylerin diğer sistemlerle olan ilişkilerini tanımlarken ekolojik perspektiften kavramları seçer. Ekolojik yaklaşım, canlı dinamik etkileşimlerle ilişkilidir. Odak noktası, bireyin ve çevrenin bulunduğu nokta veya bireyler ile çevre arasında kesişen etkileşimdir. Aile perspektifinden değerlendirildiğinde, ekolojik yaklaşım, aile üyelerine, çevre içindeki birey anlayışıyla yaklaşır. Ailenin çevresiyle sürekli olarak iç içe olan etkileşime odaklanır. (Teater, 2015: 33).

Bireyin doğduğu andan itibaren içinde yaşayarak büyüdüğü aile, okul, arkadaşlar gibi faktörler mikro sistemini oluşturur. Bireyi etkileyen, ancak içinde bulunmadığı kitle iletişim araçları, sosyal medya, sosyal hizmet kurumları gibi unsurlar ise mezzo sistemini oluşturur. İnançlar, ideolojiler gibi daha geniş sistemler ise makro sistemini oluşturur. Bu üç sistem, bireyin gelişimini olumlu veya olumsuz yönde etkiler. Birey, çevresindeki bu sistemlerle uyumlu olduğunda sağlıklı bir çocukluk dönemi geçirdiği söylenebilir. Ancak

birey, ekosistem içinde uyumsuzluk yaşadığında çocukluk ve yetişkinlik döneminde risklerle karşı karşıya kalır. Bu nedenle, erken yaşta evlilik yaşamış bireylerle çalışan bir sosyal hizmet uzmanı, mikro, mezzo ve makro sistemlere odaklanarak etkili bir sosyal hizmet müdahalesinde bulunmalıdır. (Yolcuoğlu, 2010: 76).

"Güçlendirme yaklaşımı", bireylerin, grupların, ailelerin ve toplumların problemlerine odaklanmak yerine güçlü yönlerine, becerilerine ve başarılarına odaklanan müdahaleleri içermektedir. Kişisel güçlendirme sürecinde, bireylerin ve ailelerin kendilerine güvenmeleri, eleştirel düşünmeleri ve motivasyonlarının artması hedeflenir. Sosyal hizmet uzmanı, bireylerin ve ailelerin güçlü yönlerine vurgu yaparak, yeni yetenek alanlarını güçlendirmek için yaşam arzularını ve umutlarını canlı tutar. Buradaki temel amaç, bireyin kendi yeterliliğini hissetmesi ve kontrol duygusunu yaşayarak kendi kaderini belirlemesidir (Teater, 2015: 49). Erken yaşta evlilik yaşamış bireylerin hayatlarında kontrol yetkisinin olmaması ve kendi kaderlerini belirleyememeleri, güçlendirme yaklaşımına ihtiyaç duydukları söylenebilir.

Sosyal hizmet, çocuk evliliğini önleme konusunda ailelerin ve toplulukların çeşitli güçlü yönleri ve dayanıklılık mekanizmalarına sahip olduğunu kabul eder (Muchacha ve Matsika, 2017: 6). Güçlendirme yaklaşımı bağlamında erken yaşta evlilikle çalışan bir sosyal hizmet uzmanı, bireyin mevcut sorununa odaklanmalıdır. Bireye, kendi güçlü yanlarını ve kaynaklarını hatırlatarak kendi zorluklarıyla başa çıkmasına yardımcı olmalı ve problem çözme becerisi kazandırmalıdır (Doğan Göksel, 2018: 50).

Son olarak, kadın odaklı olan bu çalışmada, eşitlik temelinde feminist kurama/yaklaşım da değinmek önemlidir. Toplumsal cinsiyet (kadınlık-erkeklik) ilişkilerini anlamak ve cinsiyete dayalı eşitsizliğin kökenini açıklamaya çalışmak, feminizmin odak noktası olmuştur. Feminizm, toplumsal cinsiyeti ayrı düşünmenin mümkün olmadığı ve toplumsal cinsiyet kavramının kadına karşı ayrımcı bir zihniyetin açıkça fark edildiği bir gerçek olduğunu ileri sürer (Ecevit, 2011: 4). Feminist bilinç, kadın ve erkek arasındaki eşitsizliğin kültürel bir olgu olduğunu vurgulayarak, kadınların bu eşitsizlik nedeniyle haksızlık yaşadığını belirtmektedir. Feminist bakış açısı, erken yaşta evliliklerle mücadele etmektedir.

BÖLÜM II: ARAŞTIRMANIN KONUSU, YÖNTEMİ VE TEKNİKLERİ

2.1. Araştırmanın Konusu ve Önemi

Bu araştırmanın konusu, Afganistan'da hala yaygın bir problem olarak yaşanan erken yaşta evlilik sorununun köklerine inerek, erken yaşta evlenmelerin sebeplerini, bireylerin biyolojik, psikolojik ve sosyal durumlarını ve yaşam deneyimlerini ortaya koymaktır. Bunun yanı sıra, erken yaşta evlenmiş genç kızların ve kadınların yaşadıkları zorluklar ile bu tür evlilikleri önlemek için ne gibi çözüm önerileri oluşturulabileceğidir.

Bu sorunun detaylı bir şekilde araştırılması, sorunun nedenini doğru bir şekilde anlamak ve olası çözüm önerilerini bulmak açısından son derece önemlidir. Erken yaşta evlenen kadınların mevcut durumlarına nasıl baktıklarını, nasıl değerlendirdiklerini anlamak önemlidir. Bireylerin kendi anlatılarına yer vermek, literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Afganistan'da erken yaşta evlilik üzerine akademik çalışmaların sınırlı olması, bu çalışmanın önemini artırmaktadır.

Bu çalışma ile elde edilen verilerin, alandaki literatüre önemli katkılar sağlayacağına, sosyal hizmetin evrensel ilkeleriyle yerel bilgiyi birleştireceğine ve erken yaşta evlenmiş başvuranlara yönelik sosyal politikaların şekillendirilmesine yardımcı olacağına inanılmaktadır.

Araştırmanın sonuçları, erken yaşta evlilikle ilgili yerel politikaların belirlenmesinde, bu alanda faaliyet gösteren kamu kurumları, devlet ve sivil toplum kuruluşlarına bilimsel verilere dayanarak katkı sağlamak ve sunulacak hizmetler açısından önem taşımaktadır. Bu amaçla gerçekleştirilen bir araştırmanın, erken evlilik algısının yeniden değerlendirilmesine, çok boyutlu bir sağlık sorunu olan erken yaş evliliği konusunda bireysel ve toplumsal farkındalığın artırılmasına rehberlik edeceği düşünülmektedir.

2.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, Afganistanın Kabil, Vardak, Logar, Gazne, Celalabad, Khost illerinde erken yaşta evlenmiş kadın ve erkeklerin hikayelerinden yola çıkarak, erken evlilik nedenlerini araştırmayı, evlilik sonrası erken evliliğin kadın ve erkeğin hayatına olan etkilerini ortaya

çıkarmayı, evlilik deneyimlerini anlamayı ve erken evliliği önlemeye yönelik çözüm önerileri geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Araştırmanın amacına uygun olarak cevaplanması gereken sorular aşağıda belirtilmiştir:

- 1- Afganistan'da erken yaşta evlilik yapmanın sebepleri ve nedenleri nelerdir?
- 2- Erken yaşta evlilikten kaynaklanan biyolojik, psikolojik ve sosyal sorunlar nelerdir?
- 3- Erken yaşta evlenen erkeklerin ve özellikle kadınların evlilik deneyimleri nasıldır?
- 4- Erken yaşta evlenmiş kadınların ve erkeklerin erken evliliği önlemek için önerileri nelerdir?
- 5- Erken yaşta evliliğin zararlarını anlamak için hangi gruplar daha etkin çalışabilir ve neler yapılmalıdır?

2.3. Araştırma Materyalleri

Bu araştırma, Afganistan'da erken evliliklerin nedenleri ve sonuçlarına odaklanmaktadır. Araştırmada, nicel ve nitel verileri toplamak için anket ve görüşmeleri içeren farklı bir yöntem prosedürü uygulanmıştır. Bu araştırma, yüz yüze görüşme bulgularına ve 34 sorudan oluşan bir anket çalışmasına dayanmaktadır.

Ek A'da verilen anket 26 sorudan oluşmaktadır. İlk 5 soru özgeçmiş detayları ve cevaplayıcılar hakkında bilgi ile ilgilidir ve sonraki 4 soru evlilik durumu hakkında bilgi ile ilgilidir. Daha sonra (10, 11 numaralı sorular) katılımcıların, Afgan toplumu içinde erken evlilik uygulama girişimleriyle erken evlilikler hakkındaki farkındalıklarını ölçmeleri istenmiştir. 12. soru "Erken evliliğin aile üzerindeki etkileri?" dir. 13. ve 14. sorular erken evlilikle ilgili anne-baba, toplum ve diğerlerinin kuralları ile ilgilidir. 15. soru "Afgan toplumunda kültürün erken evlilik üzerindeki etkileri" dir. 16. soru "Erken evliliğin sorunları ve gelecek nesillere etkileri" dir. Soru 17, 18,19 erken evlilik vakaları ve aile hayatına etkisi, 20, 21,22 numaralı sorular "bu problemlerin çözümü için kimin sorumlu olduğu ve kimin harekete geçebileceği" şeklindedir.

2.4. Yöntem ve Teknikler

Metodoloji, önce literatür taramasında belirtilen konuların sonucu ve özeti olan bir çerçeve belirlemektir. Erken evliliklere ilişkin kapsamlı bir literatür taraması yapılmıştır.

UNICEF'in (2007) bazı ülkelerde erken evlilikle ilgili yaptığı araştırmalardan birinde, yılda 60 milyondan fazla kız çocuğunun 18 yaşından önce evlendirildiği tespit edilmiştir.

Anket özellikle Afgan toplumunda erken evlilik mağduru olan 135 aileye gönderilmiştir. Toplam 114 cevap alınmıştır. Bu, %77'lik bir yanıt oranını temsil eder. Elde edilen sonuçlar, araştırmanın Afgan toplumunun iyi dağılmış bir karışımını yakalayabildiğini göstermektedir. Anketin dağıtıldığı şehirler Kabil, Vardak, Logar, Gazne, Celalabad, Khost idi. Kabil, nüfusu 10 milyonu aşan Afganistan'ın başkentidir.

Bu anketler aracılığıyla Afganistan'ın farklı toplumlarından (köy ve şehirler) nicel ve nitel veriler toplanmıştır. Bu veriler değerlendirilmiş ve erken evliliğin en önemli sebepleri ve yankıları, erken evlilik konusunda kimin sorumlu olduğu ve kimlerin olumlu eylemlerde bulunabileceği ve ayrıca gelecekteki kararlarla ilgili önerilerin nasıl iyileştirilebileceği belirlenmiştir.

2.5. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada Afganistan'ın Kabil, Vardak, Logar, Gazne, Celalabad ve Khost illerinde erken yaşta evlenmiş kadın ve erkeklerin ifadelerinden hareketle erken evlilik nedenlerini ve sebeplerini, evlilik sonrası erken evliliğin kadınların hayatına olan etkilerini, evlilik deneyimlerini ve erken evliliğin önlenmesi konusundaki düşüncelerini ortaya koymak için nicel ve nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Nitel ve nicel araştırmalar, miktar, boyut, dağılım veya sıklık gibi kavramlarla kesin bir şekilde test edilemeyen olaylara veya süreçlere odaklanır (Kılıç, 2019: 76). Sosyal gelişmelerin daha anlaşılır ve görünür hale getirilmesini amaçlayan nitel araştırmalar, alan notları, görüşmeler, mülakatlar, konuşmalar vb. teknikler kullanılarak gerçekleştirilir. Araştırmacı, uygun modelleri ve teknikleri kullanarak, ortaya çıkardığı problemlerle bireylerin veya grupların sosyal veya beşeri sorunlarına odaklanır ve doğal ortamdan veri toplar. Bu verileri kullanarak elde ettiği sonuçlarla ilgili bilimsel açıklamalar ve yorumlamalar yapar. Yapılan görüşmeler süresince, katılımcılarla etkileşimli bir iş birliği yaparak ortaya çıkacak temaları ve soyutlamaları anlamlı bir şekilde şekillendirme sağlar (Creswell, 2020: 45).

Nitel ve nicel yöntem araştırmaları, mikro düzeyde gerçekleştirilir. Konu ayrıntılı bir şekilde incelenir ve araştırmanın katılımcıları doğal ortamlarında gözlemlenir. Araştırmacı, aktif bir katılımcı olarak araştırma katılımcılarına yakın bir tutum sergiler. Araştırma alanını çevreleyen koşullar ve sosyal ortamın değerlendirilmesi gereklidir. Araştırmaya katılanların bakış açısının yansıtıldığı bir veri oluşturma süreci gerçekleştirilir (Kümbetoğlu, 2012: 165). Ayrıca, nitel araştırmanın sosyal hizmetin doğasına son derece uygun olması, belirli bir olguya ilişkin deneyimleri araştırmak için olanak sağlamasıyla ilgilidir (Krysik ve Finn, 2010: 99).

Erken yaşta evlenmiş bireylerle nicel ve nitel araştırma yöntemi kullanarak çalışmak mümkün olsa da, deneyimlerin, duyguların ve dūřüncelerin görüşmeler aracılığıyla ortaya çıkarılması için nitel araştırma yöntemi daha uygun görünmektedir. Araştırmanın amacı, toplumda genellikle bir sorun olarak kabul edilmeyen ancak hala varlığını sürdüren erken evlilik olgusunun kadınların ve erkeklerin hayatına etkisini tüm yönleriyle ortaya çıkarmaktır. Ayrıca, verilerin toplanması sırasında kadınların ve erkeklerin doğal yaşam ortamlarında gözlemlenmesi ve analiz aşamasında bu gözlemlerin de kullanılması hedeflenmektedir. Bu nedenlerle, belirtilen amaçlar, araştırmanın nitel ve nicel yöntem kullanılarak yapılmasını gerektirmektedir.

Durum çalışmasıyla ilgili tanımların ortak noktası, bir durumun detaylı bir şekilde incelenerek betimlenmesidir. Durum alışması, olaylar ve davranışlar hakkında zengin ve önemli perspektifler sağlar (Subaşı ve Okumuř, 2017: 425). Afganistan'da erken evlilik nedenleri, evlilik sonrası erken evliliğin kadın ve erkeklerin hayatına etkileri, evlilik deneyimleri ve erken evliliğin önlenmesi konusundaki dūřüncelerin ortaya konması amaçıyla, bu araştırmada durum çalışması yöntemi tercih edilmiştir.

Bu alışmada, Afganistan'a duruma göre bağlı olarak nitel yöntemlerden anket, yüz yüze görüşme ve evrimii teknikler kullanılmıştır. Katılımcının kendini daha rahat ifade edebileceği dūřüncesiyle açık uçlu sorular tercih edilmiştir. Görüřmelerden elde edilen bilgiler, kuramsal çerçevede ortaya konan bilgilerle birlikte sosyal hizmet perspektifiyle değerlendirilmiştir.

2.6. Araştırmanın Sınırlıkları

1. Afganistan'da mevcut yöneticiler (Taliban) kadınların çalışmasına izin vermediği için anketin yüz yüze yapılmasının önündeki en büyük engel buydu, bu nedenle anketin tamamı yüz yüze yapılamadı.
2. Afganistan'da farklı dillerin varlığı ve dilsel açıdan farklılık da araştırma sırasında bazı engeller oluşturmuştur.
3. Kadın katılımcıların ilköğretim eğitiminin olmaması ve çevrimiçi anket sorularını okumak ve yanıtlamak için internete erişimlerinin olmaması.
4. Online ankette bazı katılımcılar sadece ankete girmiş ve anketi tamamlamamıştır.

BÖLÜM III: ARAŞTIRMA BULGULARI

Araştırma için Afganistan'ın farklı vilayetlerinde, farklı kabilelerinde ve farklı dillerinde 26 soruluk bir anket yapıldı. Anket, başta erken evlilik mağduru kadın ve erkekler olmak üzere 150'den fazla kişiye gönderildi. Ancak bazı zorluklar nedeniyle bu anket 114 kişi tarafından tamamlanmıştır. Afganistan'daki mevcut durum göz önüne alındığında, bu anketin önünde pek çok engel vardı, ancak neyse ki güçlü bir sonuç elde etmek için, katılımcıların çoğunluğunu özellikle erken evlilik mağduru olan kadınlar oluşturduğunu belirtmek gerekir. Bu konuda en çok zarar görenler, anket sorularını yanıtlayarak, verdikleri yanıtların ve hayatlarındaki tüm olumsuz etkilerin daha fazla dikkate değer olduğunu söylediler. Anket sonuçları ve sorulan sorular aşağıdaki gibi özetlenebilir.

Anketimizde 1'den 5'e kadar olan sorular, katılımcıların ve ailelerinin geçmişleri hakkında ayrıntılı bilgi toplamak için soruldu; ve buradan toplanan veriler aşağıdaki Tablo 1. ve 2.'de özetlenmiştir.

Tablo 1: Katılımcılar Hakkında Genel Bilgiler

Censiyet		Evlendiği Yaş			Kaldığı Yer	
Bayan	Bay	13 -18	18-25	25+	Şehir	Koy
69%	31%	47%	42%	11%	36%	64%

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 1'da Afganistan'da erken evlilik yüzdesinin, mağdurlarının çoğunluğunun kadın olduğunu ve bunların yaklaşık %47'sinin erken yaşta evlendiğini göstermektedir ve ayrıca erken evliliklerin kırsal alanlarda kentsel alanlara göre daha yaygın olduğu da not edilebilir.

Tablo 2: Katılımcıların Cevaplarına Göre Genel Bilgiler

İlk çocuk			Eğitim Seviyesi				Evlenmekten Memnuyet		
-18	18-25	+25	Lise	Lisans	Yüksek lisans	Hiçbiri	Evet	Hayır	50 / 50
32%	36%	32%	26%	13%	6%	55%	29%	52%	19%

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

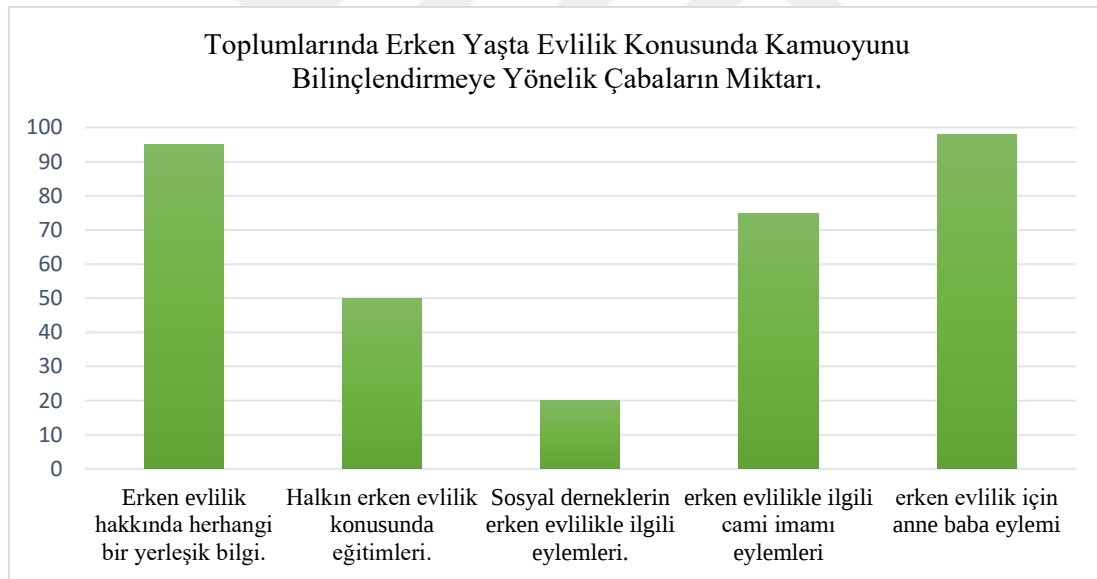
Yukarıdaki 2. tabloda ankettten elde edilen sonuçlara ve yüzdelere bakıldığında, erken yaşta evliliklerin sağlık üzerinde birçok etkisinin olduğu, eğitim düzeyinin düşük olmasının ana faktörü olduğu ve ayrıca tabloda ise, erken yaşta evlilikten memnuniyet

gösterilmekte, dolayısıyla insanların büyük çoğunluğunun erken evlilikten memnun olmadığı ve yaşamları üzerinde çeşitli olumsuz etkilerinin olduğu ortaya çıkmaktadır.

Afgan toplumu içinde erken evlilik kültürünün devam etmesindeki eğilimleri ortaya çıkarmak için 10'dan 13'e kadar olan sorular ilgili bilgileri toplamak üzere tasarlanmıştır. Aşağıdaki bölüm bu soruların bir özetidir.

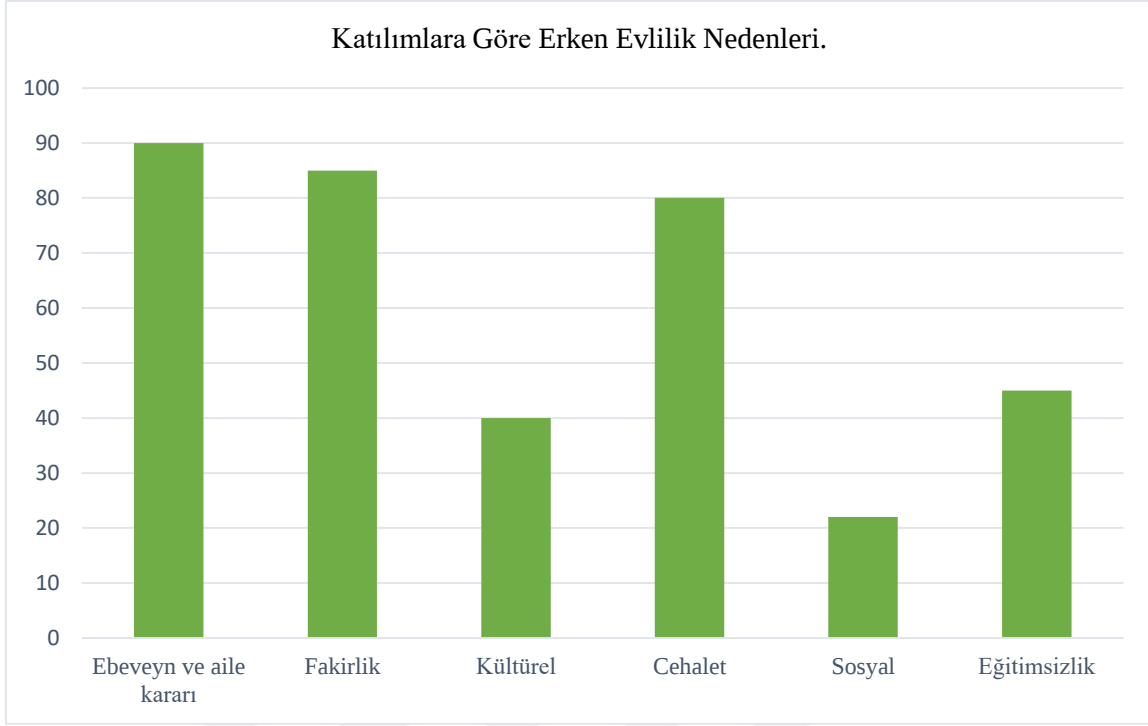
Afgan toplumunun erken evlilik boyunca ilerlemeye hazır olup olmadığını değerlendirmek için katılımcılardan aşağıdaki hususları değerlendirmeleri istendi:

- Toplumlarında erken yaşta evlilik konusunda kamuoyunu bilinçlendirmeye yönelik çabaların miktarı.
- Evlilikle ilgili sorumluların performansı,
- Halkın erken yaşta evliliğe ilişkin farkındalık düzeyi.

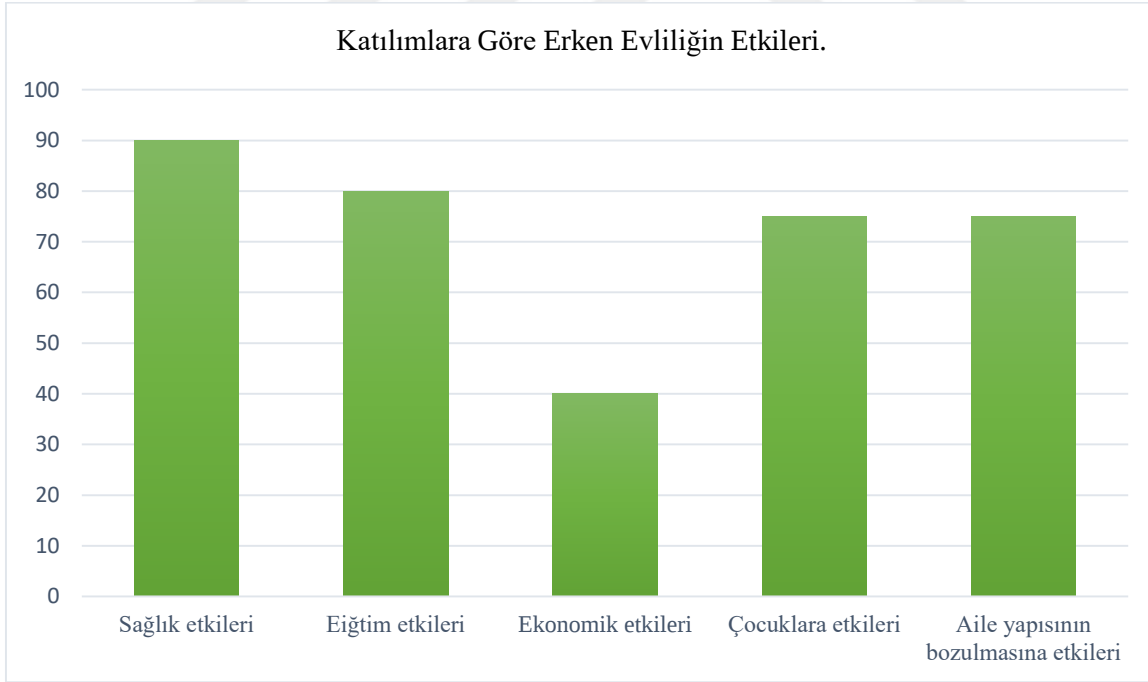
Grafik 1: Toplumlarında Erken yaşta Evlilik Konusunda Kamuoyunu Bilinçlendirmeye Yönelik Çabaların Miktarı.

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Grafik 2: Katılımlara Göre Erken Evlilik Nedenleri.

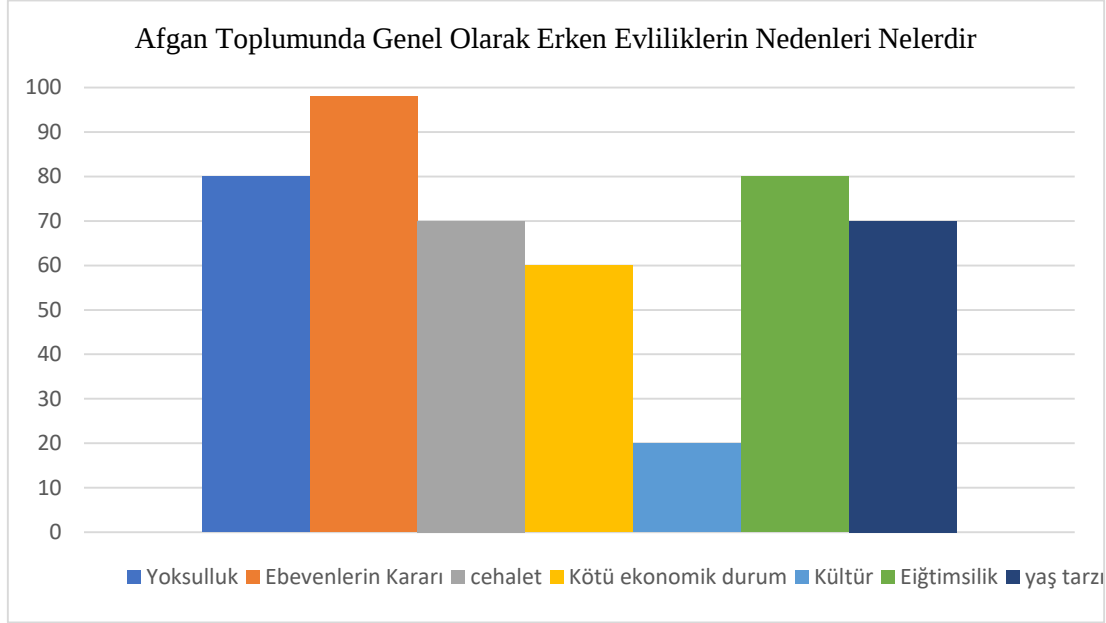
Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Grafik 3: Katılımlara Göre Erken Evliliğin Etkileri.

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

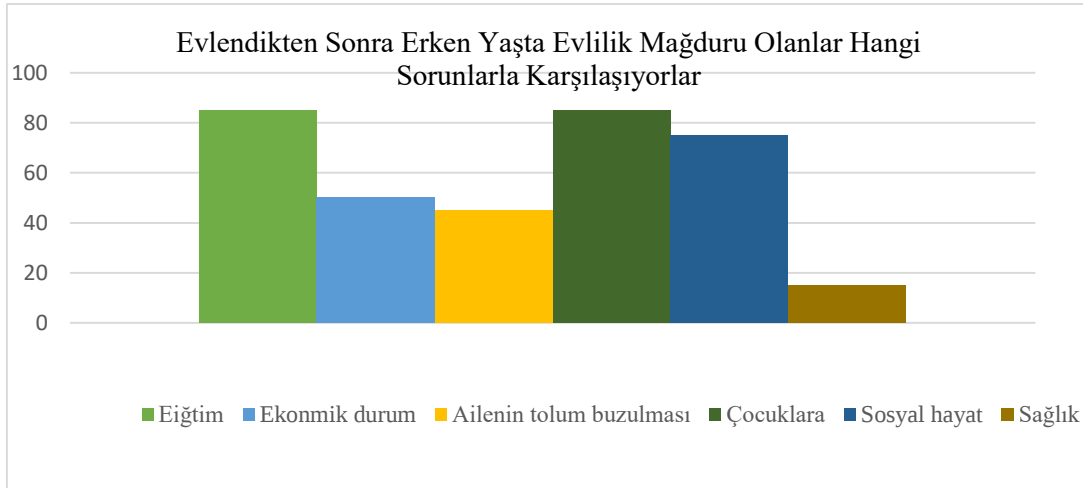
Prematüre evliliğin genel nedenleri ve bu sorunda ana rollerin kimde olduğu ve Afgan toplumundaki bu mantıksız kültüre nasıl tepki verileceği ile ilgiliydi ve aşağıdaki tablodan da görüldüğü gibi çıkıyor.

Grafik 4: Afgan Toplumunda Genel Olarak Erken Evliliklerin Nedenleri Nelerdir.

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

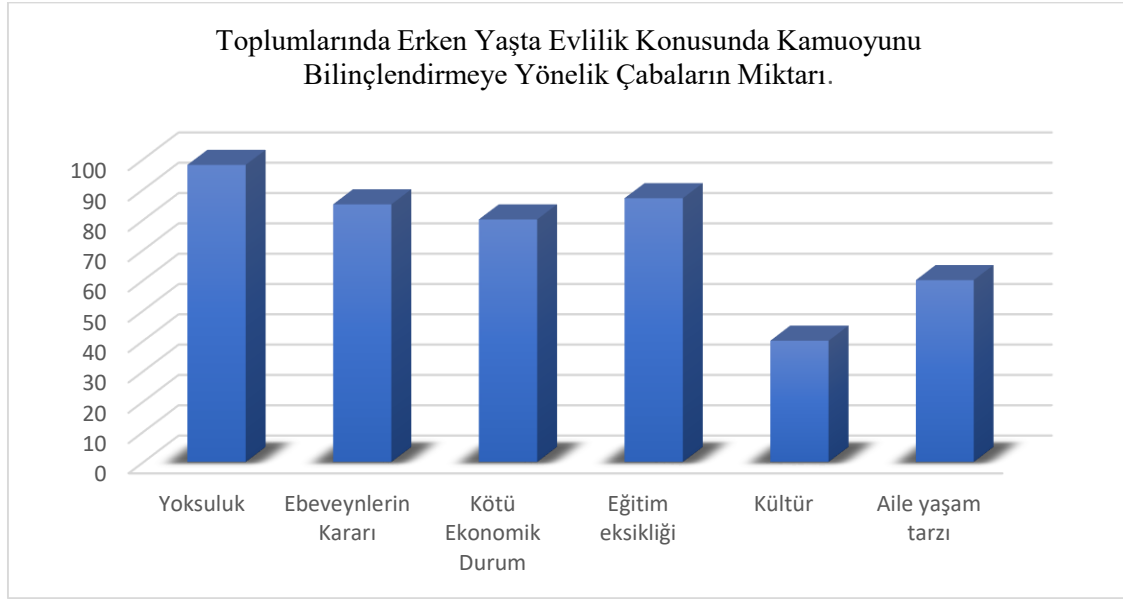
Erken evliliğin kurbanı hakkındaydı. Yanıtların çoğu, erken evlilik mağdurlarının gelecekteki yaşamlarındaki sorunları ve ailelerini açıklamaktadır. (Grafik 3.5)

Grafik 5: Evlendikten Sonra Erken Yaşta Evlilik Mağduru Olanlar Hangi Sorunlarla Karşılaşıyorlar.

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Afganistan'da erken ve çocuk yaşıta evlilikler ile başlıca faktörler ve nedenler (Grafik 6) de açıklanmaktadır.

Grafik 6: Afganistan'da Erken ve Çocuk Yaşıta Evliliklere ilgili Başlıca Faktörler ve Nedenler

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.1. Erken Evliliğe Neden Olan Faktörler

Dini ve kültürel normlara bağlılık ve bunların etkisi konusunda şunlar söylenebilir. Bazı toplumlarda evlilik yasal yaştan önce veya anne babanın tercihi ile gerçekleşir; kız ve erkek çocuklar bu duruma karşı çıkamazlar. Çünkü anlaşılmazlarsa ailelerinden veya ikamet ettikleri yerden kovulurlar; günahı korkarlar, çocuklarının düşmesi onları evlenmeye zorlar. Bu tür toplumlarda aileler, çocuklarıyla samimi bir ilişki kurma ve yetiştirme yöntemleri konusunda daha az bilinçlidirler [N, Hussain, 2017].

Erken evliliklerin bir kısmı etnik ve kabile geleneklerinden, ailelerin ekonomik sıkıntılarından ve bazen aile ve akrabalık düşmanlıklarının ortadan kaldırılmasından kaynaklanmaktadır. Bir sosyal bilimci ve araştırmacı, bu vakalara atıfta bulunarak, “Bu gelenek ve inançlardan etkilenen kaç aile evliliği, bir kız ve bir erkek çocuktan memnun olur?” sorusunun cevabını ararken, 70 yaşındaki eşi, çocukları ve torunları olan bir adamın, merkezi şehirlerden bir köyde 15 yaşındaki bir kızla evlendiği ve kızın ailesinin bildiği bir davaya atıfta bulunuyor. Bu olaydaki gibi gelenek ve göreneklerin çoğunun

düzeltilmesi gerekmektedir. Geçmişte ebeveynlerin çoğu, kendileri ve eşleri arasında fikir ayrılıkları olan erken evlilikleri tatmışlardır, ancak bazı ebeveynlerin benzer yada aynı hayat hikayelerini kendi çocuklarına yaşatmamalıdır. Bunun için de bazı toplumsal, kültürel ve ekonomik problemlerin ortadan kaldırılması ya da azaltılması gerekmektedir. Araştırmamızda tespit edilmiş olan bu faktörlerden bazıları aşağıdaki alt bölümlerde ele alınacaktır.

3.1.1. Yoksulluk

Yoksulluk, birçok durumda ülkenin farklı yerlerinde zorla ve reşit olmayan evliliklere yol açmıştır. Bazı bölgelerdeki yoksul aileler, genç kızlarını para, yiyecek veya yiyecek karşılığında evlendirmeye veya yetişkin kızlarını bu tür evliliklere zorlamaya zorlanmaktadır.

3.1.2. Ailenin bilgisizliği

Uzak bölgelerde yaşayan birçok aile, reşit olmayan evliliklerin sağlık, sosyal ve ekonomik sonuçlarından habersizdir ve kızlarının eşlerinin tasarrufundaki dini haklarından haberdar olmayabilir [E, Saqqizi, 2010]

3.1.3. Ataerkil Kültür ile Gelenek ve Görenekler

Erkek egemenliği ve uygunsuz bazı kültürel kabuller kadınlara yönelik sosyal tutumlar çoğu durumda kadınların evlenme haklarının göz ardı edilmesine yol açar. Ne yazık ki bir kızı evde tutmak bir utanç olarak kabul edilir. Bir kızı evde tutmaktan utanmak, dini kuralların yanlış yorumlanması, kız ve erkek çocukların okuma yazma bilmemesi, ebeveynlerin okuma yazma bilmemesi vb. kızların genç yaşta zorla veya başka şekillerde evlenmeye zorlanmasıdır. [E, Saqqizi, 2010] Çoğu durumda sosyal şiddet ve silahlı çatışma, aileleri çoğu zaman reşit olmayan veya zorla yapılan "kötü" evliliklere girmeye zorlar.

3.1.4. Eğitim Eksikliği (okuma ve yazma bilmeme)

Bilindiği gibi bazı temel insan haklarına aykırı geleneklerin ortadan kaldırılmasında etkili olabilecek en önemli yöntem eğitimidir. Erken evlilik de bir hak ihlali olduğundan, eğitim düzeyi düşük bir toplumda erken evliliklerin sayısı fazladır [E, Omari, 2002]. Eğitim

genellikle çocuk yaşıta evlilikleri önlemenin anahtarı olarak görülüyor. Analiz edilen ülkelerin 42'sinde, 20-24 yaşları arasında ilkokula giden kadınların, 18 yaşına gelmemiş kadınlara göre evlenme olasılıkları daha düşüktür. Eğitimin önleyici etkisi en güçlü şekilde, ilkokula giden kadınların yüzde 20'sinin 18 yaşında evlendiği, okula gitmeyenlerin ise yüzde 36'sının evlendiği Senegal'de gözlenmektedir. Sadece yedi ülkede bunun tersi doğrudur. Örneğin Filipinler'de, ilkokula giden kadınların yüzde 37'si 18 yaşında evlenirken, okula gitmeyen kadınların yüzde 33'ü evlenmiştir (UNICEF, 2004).

3.1.5. Çatışma, Afetler ve Acil Durumlar

Afganistan'daki kabile kodları kadar sosyal normlar da neyin sosyal olarak uygun ve kabul edilebilir olduğunu gösterir. Bu normlar, bir topluluğun çocuk evliliklerine ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yönelik tutumlarını etkilemede güçlüdür. Geleneksel olarak, Afganistan ataerkil bir topluma sahiptir ve çocuk evlilikleri, dini ve kültürel kodlar tarafından dikte edilen aile içi bir mesele olarak kabul edilir. ve evliliklerin gerçekleşmesinde kilit rol oynarlar. Bir kız çocuğu evlendirildiğinde, kız kardeşinin genellikle ev işlerini üstlenmek zorunda kaldığını ve bunun sonucunda okulu bıraktığını ve çocuk evliliklerine karşı savunmasız hale geldiğini gösterdi. Evlilik beklentisi bile bazı kızları okulu bırakmaya zorluyor.

Afganistan'da, ergen çocuk doğurmalarının çoğu evlilik içinde gerçekleşir. Çocuk doğurma evlilikten hemen sonra gerçekleşebilirken, evlilik öncesi cinsel ilişki ve evlilik dışı doğum gibi toplumsal damgalamalardan kaçınmak için kızlar evlendirilebilir.

Ayrıca Afganistan, Somali vb. gibi savaşın parçaladığı diğer bazı bölgelerde, kızın gelecekteki güvenliği veya ailenin desteğine yönelik bir önlem ve strateji olarak, bu tür evlilikler, en kötü durumda bile kızlar arasında gerçekleşir; kaçırılır veya ordu geçici evliliklere rıza göstermeye zorlanır. Bazı durumlarda, kamplarda yaşayan aileler çocuklarını tecavüzden koruyamayacaklarını hissedebilirler. Suriyeli Mültecileri Kurtarma Komitesi Uluslararası Komisyonu tarafından hazırlanan bir rapora göre, ebeveynlerin kira gibi borçlarını ödemek veya çocuklarını korumak için çocuk evlilik araçlarını kullanmasında yoksulluğun bir faktör olduğu gösterildi. kamp dışı tecavüz, reşit yaştan bir eş seçerler.

Birçok toplumda, ana babalar, kızlarının evlilik öncesi cinsel olarak aktif hale gelmesini önlemek amacıyla, kızlarını mümkün olduğunca erken evlendirmeleri yönünde baskı altındadırlar; bunu yapan bir kadın, ailesine ve toplumuna onursuzluk getirir. Birçok toplumda genellikle evlilik kadının statüsünü belirlediğinden, ebeveynler de kızlarını toplumsal beklentilere göre evlendirmezlerse onlarla hiç evlenemeyeceklerinden endişe duyarlar. Zorla çocuk evliliği aynı zamanda aile, klan ve kabile bağlarını güçlendirmenin veya yükümlülükleri yerine getirmenin bir yoludur. Örneğin, Pakistan'ın Kuzeybatı Sınır Eyaleti, Afganistan ve Orta Doğu'nun bazı bölgelerinde, genç kızlarla evlenmek, damat ailelerinin borçlarını dengelemesine veya aile içi anlaşmazlıkları çözmesine yardımcı olmak için yaygın bir uygulamadır. (UNFPA, 2003).

3.2. Erken Evliliğin Sonuçları

3.2.1. Artan Anne ve Bebek Bağlı Riskleri

Vücutları tam gelişmeden evlenen ve doğum yapan kız çocukları, doğum sırasında ölüm, ağır yaralanma ve hastalık riskine daha fazla maruz kalmaktadır. 2007'de UNICEF, 15 yaşın altındaki bir kız çocuğunun hamilelik ve doğum sırasında ölme olasılığının 20'li yaşlardaki bir kadına göre beş kat daha fazla olduğunu bildirdi.¹¹ Riskler bebekleri de kapsıyor: Bir anne 18 yaşın altındaysa, bebeğinin şansı Yaşamın ilk yılında ölme oranı, 19 yaşından büyük bir anneden doğan bebekten yüzde 60 daha fazladır.

Genç kızlar, ölüme ek olarak, obstetrik fistül olarak bilinen ciddi bir durum da dâhil olmak üzere doğum sırasında çok büyük sağlık riskleriyle karşı karşıyadır. Obstetrik fistül, genç bir annenin vajinası, mesanesi ve/veya rektumu doğum sırasında yırtıldığında ortaya çıkar. Kadından idrar ve dışkı sızmasına neden olur ve ameliyat olmadan durum kızın ömrü boyunca sürer. Fistül hastaları, çoğu çocuk gelin olan, genellikle 15 ila 20 yaşları arasındaki yoksul kadınlardır. (UNICEF, 2007)

3.2.2. Çocukluktan ve Gelecekte Mahrumiyet

Her şeyden çok, erken evlilik, kızları çocukluklarından mahrum bırakıyor. Arkadaşlarıyla oynamak, bir kariyer hayali kurmak veya bir okul sınavı hakkında endişelenmek yerine, ev içi sorumluluk, annelik ve cinsel ilişkilerin tüm yüküne itilirler.

Birçok ülkede, genç evli kızlar, arkadaşlarının, desteklerinin olmadığı ve kendi hayatlarında veya ev işlerinde çok az söz sahibi oldukları, kocaları ve ailesiyle birlikte yaşamak için ebeveynlerinin evinden uzaklaşıyor. Araştırmalar genç evli kızların genellikle izole ve güçsüz olduklarını gösteriyor. Kendi çıkarlarına uygun sorunlar için müzakere edemez veya destek alamazlar. Ve sıklıkla şiddete, terk edilme ve boşanma tehditlerine maruz kalıyorlar. [ICRW, 2005]

Aile dışında, çoğu ülkede okul kapıları genellikle genç evli kızlara kapalıdır. Bu, daha sonra işlerde veya girişimci olarak gelişme şanslarının çok az olduğu anlamına gelir. Genellikle bağımlı ve çocuklarını desteklemek veya yatırım yapmak için çok az bilgi ve gelire sahip olan çocuk gelinler, anneleriyle aynı zorluklarla karşı karşıya kalan kızları da yetiştirirler.

Literatür taramasında erken evliliklerin nedenleri ile ilgili çeşitli araştırmaların sonuçları kısaca gözden geçirildiğinden, başta Afganistan olmak üzere toplumlardaki erken evliliklerin çeşitli nedenlerine ve bu nedenlere bağlı bazı sonuçlara değinildi. Bu nedenlerin ya geçici olduğunu ya da Afganistan'ın belirli bir coğrafyası ya da belirli bir milliyeti ile ilgili olduğunu söylediler. Dolayısıyla, araştırmamız bu noktaları göz önünde bulundurarak Afganistan'daki tüm erken evlilik mağdurlarını kapsamakta, Afganistan'ın farklı kabilelerine ve coğrafi yapısına bakmaktadır.

Örneğin, bazı araştırmalar Afganistan'daki kültürü erken evlilik nedeni olarak gösterirken, anketimizin sonucu kültürün etkisini sınırlı bir yüzdeyle sınırladığını ve Afganistan'ın küçük bir coğrafyası ve belirli bir milliyetiyle ilişkili olduğunu göstermiştir.

Ayrıca, bazı araştırmalar Afganistan'da erken evliliğin sadece yoksullukla ilişkili olduğunu göstermiştir. Ancak, farklı vilayetlerde, farklı dillerde ve farklı kabilelerde yaptığımız anket sonuçları, Afganistan'da erken evliliğe yol açan faktörlerin ve nedenlerin açık bir şekilde görüldüğünü gösterdi. Evlilik belirli sonuçlara neden olur. Dolayısıyla, araştırmamızın sonuçlarına bakıldığında, Afganistan'daki erken evliliğin nedenlerinin ve sebeplerinin yoksulluk, ebeveynlerin kararı, kötü ekonomik durum, eğitim eksikliği, kültür ve aile yaşam tarzı olduğu ve çözümünün sonuçlar bölümünde anlatıldığı söylenebilir.

SONUÇ

Aile, toplumun temel yapı taşı olarak evliliklerle kurulur. Evlilik, toplum ve kültür tarafından şekillendirilen bir sistem olarak, toplumsal kuralların, normların ve değerlerin aktarılmasına hizmet eder. Evliliklerin önemli işlevleri bulunması, sağlıklı bir yapıya sahip olmaları durumunda önemli bir toplumsal sorun ortaya çıkar. Bu nedenle, araştırmamızın odak noktası olarak erken yaşta yapılan evlilikler gibi sağlıklı evlilikler ele alınmıştır.

Erken evlilik yapan bireylerin evlenme biçimlerine bakıldığında, genellikle aile kararıyla evlendikleri sonucuna varılmıştır. Ailelerin akraba evliliklerini desteklediği görülmektedir. Erken yaşta akraba evliliği yapmak, sorunların gizlenmesine ve bireylerin yaşadıkları sorunları hiç kimseye paylaşamamasına yol açmaktadır. Katılımcıların sadece ikisi evlenmeyi sevdiğini belirtmiştir. Bu durum, erken evliliklerde ailenin kararının büyük önem taşıdığını ve bu soruna neden olan durumun aile kararları olduğunu göstermektedir.

Afganistan'da uluslararası kanunlar ile dini kanunlar arasında tutarsızlıklar var. Uluslararası hukukta yasal evlilik yaşı geçerli değildir veya dini kodlarla kabul edilmemiştir; daha ziyade ergenlik ve ergenlik, evliliğin temel belirleyicileridir. Dini liderler, özellikle kız çocukları için evlilik öncesi cinsel ilişkiyi ve diğer ahlaksız uygulamaları önlemek için erken evliliğin gerekli olduğuna inanmaktadır. Bu tutarsızlıklar, evlilik kayıt düzeylerinin düşük kalması anlamına gelir ve bu da ulusal çapta çocuk yaşta evlilik oranlarının izlenmesini zorlaştırır. Kabile, aile ve dini topluluklar tarafından empoze edilen paralel yasal sistemlerin yaygınlığı, çocuk evliliği etrafındaki çerçeveleri uygulama kabiliyetini sınırlandırmaktadır.

Afganistan ve dünyadaki araştırmalarda, kadınların erken yaşta evlilik biçimi olan aile kararının belirleyicisinin ataeril toplum yapısı olduğu dikkate alınmalıdır. Ataeril toplum yapısında erkeklerin karar verme konumunda olmasının, çocuk yaşta evliliklerin kuşaktan kuşağa aktarılmasına yol açabildiği ve erken yaşta evlilik yapmış annelerin çocuklarını aynı kaderden kurtaramadığı görülmektedir.

Çocuk evliliğinin algılanan işlemsel doğası ve beklenen ekonomik faydaları aileleri etkiler. Baadal (aileler arasında kız takası ve başlık parası ödeme) gibi ekonomik faydalar, sosyal normları ve kabile kodlarını anlamamanın bir yoludur. Yoksulluk içinde yaşayan aileler, geçim masraflarını azaltmak için genellikle kızlarını erken yaşta evlendirmektedirler.

Araştırmaya katılan tüm katılımcılar bir süre kaynana ve kayınbabasıyla birlikte yaşamışlar, hatta üçü hâlâ aynı evde yaşamaktadır. Bu hususta yaşanmakta olan problemleri inceleyen Burcu ve arkadaşlarının (2015: 80) çalışmasında, bireyin küçük yaşta tercih edilmesinde, kaynana ve kayınbaba tarafından istedikleri gibi yetiştirilme ve eşin ailesine daha kolay uyum sağlama düşünceleri yer almaktadır. Ancak kaynana ve kayınbaba ile birlikte yaşamak, mahremiyet, aile içi şiddet, çocuklarını istedikleri gibi yetiştirememesi, eşler arasında iletişim kopuklukları gibi sorunlara yol açabildiği de belirlenmiştir.

Evlilik sürecinde, ailenin kızlarını evlendirmek istemesine rağmen çevrenin büyük ölçüde buna karşı çıktığı analizler sonucunda ortaya çıkmıştır. Ancak elde edilen bulgular, ailelerin diğer aile bireyleri ve akrabaların itirazlarına rağmen erken evliliği engelleyemediğini göstermektedir. Bununla birlikte, erken evlilik konusunda aile bireyleri ve çevrenin kayıtsız kaldığı ve normal karşıladığı da görülmektedir. Yaptığımız görüşmelerde ve Bayram'ın (2022: 56) çalışmasında benzer şekilde, bölgedeki töre ve aşiret olgularının etkisi, eski dönemlerdeki baskınlığını kaybetmiş olsa da bölgedeki aşiret sisteminin toplum üzerindeki etkisinin hala devam ettiği ortaya çıkmıştır.

Erken evliliğin getirdiği sağlık sorunları konusunda ise, "sosyal hizmet" çevreyi ve bireyi ayrı ayrı ele almak yerine bütüncül bir bakış açısıyla yaklaşarak meslek elemanlarının olaylara ve olgulara bütüncül bir perspektifle yaklaşmanın önemi vurgulanmıştır. Çünkü problemi sadece tek bir boyutuyla veya görünür yönüyle ele almak, sorunun çözümünü zorlaştırmaktadır. Farklı sorunlar için farklı düzeylerde müdahalelerde bulunmak gerekebilir. Dolayısıyla erken yaşta evlilik konusunda, yerel bilgi ve çevrenin sorunun çözüm sürecine dâhil edilmesi önemli bir rol oynamaktadır.

Erken yaşta evlenen kadınların tümü, eğitim, ruhsal ve fiziksel açıdan olumsuz etkilendiğini belirtmiştir. Okul çağında evlendikleri için eğitimlerine devam edememek

büyük bir travma olarak algılanmıştır. Erken yaşta çocuk sahibi olmanın ruhsal ve fiziksel etkileri nedeniyle birçok sağlık sorunuyla karşılaşmışlardır. Ayrıca, sigara ve benzeri bağımlılık yapan maddeleri kullanmaya başlayarak bağımlılık sorunuyla karşılaşma ihtimalleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Erken evliliklerin sebep olduğu bazı sonuçlar arasında en belirgin ve önemli olanları, bu kişilerin eğitimlerinin aksaması ve erken doğum yapmaları durumunda sağlık sorunlarıyla karşılaşmalarıdır. Eğitim seviyesi, erken evliliklerin hem nedeni hem de sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Erken yaşta gerçekleşen evlilikler, çocukların gelişim döneminde eğitim ve öğretim haklarının ellerinden alınmasına yol açmakta; eğitimden mahrum bırakılan çocuklar meslek sahibi olma ve iş hayatında yer alma fırsatından mahrum kalmaktadır. Erken evlilik yapan kişilerde, evlilik sonrasında sosyal çevreyle bağlarını koparma isteği, özgüven eksikliği, sosyal etkinliklere katılım isteksizliği gibi sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda, fizyolojik ve psikolojik gelişimlerini tamamlamamış olan çocuklar çeşitli hastalıklar ve psikolojik rahatsızlıklarla karşılaşabilmektedir. Erken yaşta evlendirilen bireyler, eşleri tarafından şiddetin her türüne maruz kalma riskiyle karşı karşıyadır. Bu tür evliliklerde aile içi şiddet, uyumsuzluk ve bunun sonucunda boşanma veya intihar gibi durumlar görülebilmektedir.

Nitekim, bizim elde ettiğimiz bu sonuca benzer şekilde, Zaman ve Koski (2020:2) de erken yaşta evlenmenin yaşam boyu olumsuz sağlık sonuçlarıyla ilişkilendirildiğini ifade etmektedir. Çocuk yaşta evlenen kız çocukları ve kadınlar, eş şiddeti ve bunun sağlık üzerindeki etkileriyle daha yüksek bir olasılıkla karşılaşmaktadır. Bu nedenle, erken yaşta evlenmiş bireyler, yaşamları boyunca biyolojik, psikolojik ve sosyal sorunlarla karşılaşmaktadır. Aynı şekilde, Le Strat ve arkadaşlarının (2011: 530) yaptığı çalışmada da, Amerika Birleşik Devletleri'nde erken yaşta evlenmiş bireylerin yaşamları boyunca ve mevcut durumda psikiyatrik bozukluk riskinin arttığı, genel popülasyonda psikiyatrik bozuklukların yaygın olduğu ve çocukluk çağında evli olan kadınlar arasında psikososyal desteğin psikiyatrik savunmasızlıklar için gerekliliğine dikkat çekilmiştir.

Erken evlilik yapan kadınlar, yaşlarının küçük olmasının da etkisiyle korunma yöntemlerini bilmediklerinden veya eşleri tarafından engellendiğinden dolayı bilinçsiz bir şekilde çocuk sahibi olduklarını belirtmişlerdir. Erken gebelikler nedeniyle hamilelik

döneminde ve sonrasında ölü doğum, bebek ölümü, düşük ve birçok sağlık sorunu yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Erken yaşta evlenmiş kadınların gebelik süreçleri ve doğumları kendileri ve bebekleri için risk oluşturmaktadır. Ayrıca, eşlerinin istekleri ve ailelerin baskıları nedeniyle çocuk sahibi oldukları da ifade edilmiştir. Afganistan'da ülke içinde yerinden edilmiş aileler için çocuk evlilikleri bir hayatta kalma taktiği olarak algılanabilir. Yerinden edilmiş kızların genellikle çeyiz ödeyebilen ve gıda güvensizliği dönemlerinde onlara destek olan yaşlı erkeklerle evlendirildiği görülmektedir.

Afganistan'a dönen birçok mülteci kızın, eğitime erişimleri olmadığı ve BM kuruluşlarından yardım almaya uygun olmadıkları için çocuk yaşta evlilik riskiyle karşı karşıya olduğu bildiriliyor. Aileler, algılanan bir hayatta kalma taktiği olarak kızları için erken evlilik düzenlemeye başvurur.

Çocukları büyüdükçe, erken yaşta evlenmiş kadınların daha fazla sorunla karşılaştıkları görülmektedir. Yüksek çocuk sayısı, kendilerinin genç yaşta olması ve kendileri ile çocuklarını etkileyen hastalıklara sahip olmaları, hayatlarını olumsuz etkilediği sonucuna varılmıştır. Kadınların neredeyse tamamının, çocukların büyüme sürecinde zorluklar yaşadığı gözlenmiştir. Özellikle ilk çocuğun gebelik, doğum ve bebeklik süreçleri, tüm anneler tarafından zorlu bir dönem olarak ifade edilmiştir. Bu problemin azaltılabilmesi için, erken yaşta evlenmiş olan kadınların, çocuklarıyla aralarındaki ilişkiyi küçük yaşlarda kurmaları gerekir. Aksi takdirde, çocuk büyüdükçe veya çocuk sayısı arttıkça, sağlıklı bir iletişim geliştirmek zor olabilmektedir.

Erken yaşta evlenen kadınların eşleriyle olan ilişkilerine yönelik görüşleri farklılık göstermektedir. Bazı katılımcılar, eşleriyle iyi bir ilişkiye sahip olduklarını belirtirken, diğer katılımcılar ise ilişkilerinin dengeli olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca, ilişkilerinin aile etkisinde olduğunu dile getiren katılımcılar da bulunmaktadır. Boşanma sürecinde olan veya boşanma düşüncesiyle başa çıkan katılımcılar olduğu gibi, eşleri ve eşinin ailesi tarafından şiddet gören, intihar girişiminde bulunan katılımcılar da mevcuttur.

Erken evlilik yapan kadınların evliliklerinde sorun çözme yöntemlerine dair ifadelerine bakıldığında, çoğunluğunun destek almadığı için sorunları kendi içlerinde yaşayarak veya

atlatmaya çalıştıkları gözlenmektedir. Aile içi ilişkilerdeki en küçük olumsuzluklar bile erken evlenen kadınların yaşamlarını olumsuz etkilemektedir. Kadınların eşleriyle sorun yaşaması ve bu sorunlara çözüm bulamamaları, erken evlilik yapan kadınların ruhsal olarak olumsuz etkilenmelerine yol açmaktadır. Sorunlarla karşılaştıklarında resmi kurumlardan yardım almayı düşünen kadınlar olsa da, bu yardımın henüz istenilen düzeyde olmadığı düşünülmektedir.

Çeşitli faktörler çocuk evliliklerine yol açabilir. Bunlar arasında yoksulluk, ebeveynlerin okuryazar olmaması, kötü ekonomik durum ve bu ailelerin kırsal alanlarda yaşaması bulunur. Ekonomik zorluklar, kızlarını evlendirerek maddi rahatlama elde etmek isteyen aileler için ana sebeplerden biridir. Cehalet, Afgan toplumunun başlıca sorunlarından biridir: Ebeveynlerin eğitimi, çocuk evliliklerinde etkili bir rol oynar çünkü okuryazar olmayan ebeveynler genç kızlarını evlendirmeye daha yatkındır. İkamet yeri ve kentsel ile kırsal yaşam arasındaki fark, çocuk evliliklerinde önemli bir rol oynar. Kırsal alanlarda çocuk evlilikleri daha sık görülür.

Çocuk evlilikleri olumsuz ve beklenmedik sonuçlara yol açar. Bunlar arasında hastalıkların yayılması, boşanmaların artışı ve kızların evden kaçma fenomeni yer alır. Ancak bu çalışma, bu faktörlerin birçoğunun çocuk evlilikleri etrafında yoğunlaştığı gerçeğini vurgulamaktadır. Ebeveynlerin yoksulluğu ve cehaleti, kızlarını çocuk yaşta evlendirmelerine neden olabilirken, bu evlilikler aynı zamanda kızların eğitim ve ekonomik ilerlemeye erişimini engelleyecektir.

Erken evlilik, dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi Afganistan'da da devam eden bir sorundur. Bazı insanlar, anne ve babalarının isteği üzerine, kendi rızaları olmadan başka biriyle evlenmeyi kabul edebilirler. Aile içi şiddet korkusu, birçok kız ve erkek çocuğunu erken evliliğe zorlayabilir ve eğer aile bu isteğe karşı çıkarsa, kişi ciddi fiziksel ve psikolojik zararlarla karşılaşabilir. Ne yazık ki, Afganistan'da fiziksel ve zihinsel olgunluğun olmadığı durumlarda gerçekleşen rızası olmayan evliliklerin sayısı oldukça fazladır ve bu durum birçok sosyal, insani ve ahlaki sorunu beraberinde getirmiştir.

Bu araştırmada istatistiksel analizleri, Afganistan toplumunda hala erken evlilik kültürünün devam ettiğini göstermektedir ve ana nedenleri ve faktörleri bulunmaktadır. Bu çalışmada Afgan toplumunda erken evliliğin nedenlerini belirlemek, Bu sorunun

özüm yollarını bulmak, Afgan toplumunda erken evlilik geleneğini kırmak için en etkili yöntemi tanımak, Dünyanın farklı yerlerinde erken evliliğin nedenlerini anlamaktır.

Araştırmanın sonuçlarına göre, Afganistan'da erken ve çocuk yaşta evliliklere çeşitli faktörler neden olmaktadır. Bu faktörler arasında yoksulluk, ebeveynlerin kararı, kötü ekonomik durum, eğitim eksikliği, kültür ve aile yaşam tarzı sayılabilir. Bu araştırmanın sonuçlarına göre, erken evliliğe yol açan nedenler ve nedenler nelerdir, bunu önlemek için aşağıdaki önlemler alınmalıdır: Erken evliliklerin en büyük nedeni olarak gösterilen yoksulluk, Afganistan'da süregelen işsizlik ve yoksulluk sorununu ortadan kaldırmak ve istihdam olanağı sağlamak için öncelikle hükümetin ekonomik sektördeki etkinliğini mümkün olduğu kadar artırması gerekmektedir.

Erken evliliğin temel bir nedeni ortadan kaldırılırsa, bu bağlamda, erken evliliğin daha fazla yoksulluğa neden olduğu ve ekonomik zorlukları artırdığı, başta ebeveynler olmak üzere tüm Afgan toplumuna gösterilmelidir. Devlet, cami imamları, sağlık çalışanları, yetkililer ve hayır kurumları da, erken yaşta evliliğin başka ekonomik sorunların doğuşu olduğu zihniyetini başta ebeveynler olmak üzere sıradan insanlara aşılmalıdır. Sağlık kurumları ve sağlık çalışanları, erken yaşta evliliğin sağlık risklerini ve gelecek nesil üzerindeki etkisini ebeveynlere göstermelidir. Hükümet ve hayır kurumları, erken evliliğin tüm dezavantajlarını halkı bilinçlendirme, seminerler, medya ve diğer olası yollarla açıklamalıdır.

Görsel 1: Erken Yaşta Evli Bir Kızın Kocasıyla Birlikte Fotoğrafi

Kaynak: (UNICEF, 2007: CB). Erişim Adresi: <https://www.unicef.de/informieren/aktuelles/photo-of-the-year/contest-2007>

KAYNAKÇA

- Abasi, A. (2015), ازدواج اجباری و پیامدهای آن [Zorla evlilik ve sonuçları], Iran, Namnak.com.
- Aktepe, E., İnci Meltem, A. (2017). “Çocuk Evlilikleri ve Psikosoyal Sonuçları”,Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar,; Cilt: 9, Sayı: 4, ss.410-420 doi:10.18863/pgy.310791.
- Arslantürk, Z., Arslantürk, E. (2010). Uygulamalı Sosyal Araştırma SPSS. İstanbul: Çamlıca Yayınları.
- Barbaros, H. (2019). Önemli Bir İnsan Hakları İhlali Çocuk Evlilikler: Erkeklerin Görüş, Deneyim ve Tutumlarının İncelenmesi, (Yayımlanmamış Doktora Tezi) İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul,.
- Bebitova, G., Tuba, G. (2018). “Kadına Şiddetin Diğer Yüzü: Erken Yaşta Evlilikler”, Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 24, , ss. 53-62, DOI:10.16990/SOBIDER,4239.
- Belanger, A. (2020). A new study on child marriage is changing the conversation [Internet]: Teen Vogue; 2018. Available from: <https://www.teenvogue.com/story/new-study-child-marriage-changing-conversation>.
- Bruce, J., Clark, S. (2004). The implications of early marriage for HIV/AIDS policy”, brief based on background paper prepared for the WHO/UNFPA/Population Council Technical Consultation on Married Adolescents. Population Council: New York, NY. http://www.unfpa.org/swp/2005/presskit/factsheets/facts_child_marriage.htm
- Bütün, Y. (2018). Sosyo Kültürel ve Ekonomik Faktörler Çerçevesinde Erken Evlilikler: Bingöl İli Örneği, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Bingöl.
- Chinwuba, N. (2016). Interaction of customs and colonial heritage. Their impact on marriage and children in Nigeria. Anthropos.;111(1):49–68.
- Clark, S., Bruce, J. Dude, A. (2006). “Protecting Young Women from HIV/AIDS: The Case Against Child and Adolescent Marriage”, International Family Planning Perspectives 32(2): 79-88. <http://www.guttmacher.org/pubs/journals/3207906.html>
- Creswell, JW. (2020). Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma Deseni. (Mesut B., Selçuk B. D. Çev.), (3. Baskı), Ankara: Siyasal Yayın Dağıtım.
- Çamur, G. (2018). Aileye Yönelik Sosyal Hizmetler. Genç, Y., Taylan, H.H. (Ed.), Aile ve Çocukla Sosyal Hizmet. (içinde, s. 74-102) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

- Çetin, M. (2020). "Toplumsal Bir Gerçeklik Olarak Çocuk Gelinler", Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi, Sayı: 5, ss. 107-122.
- Doğan, GP. (2018). "Çocuk gelinlerin erken evlilik süreçleri ve erken evliliklerin önlenmesine ilişkin görüş ve düşüncelerin incelenmesi". (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa Celal Bayar Üniversitesi.
- Edmeades, JD., MacQuarrie Kerry L. Acharya, K. (2022). Child Grooms: Understanding The Drivers Of Child Marriage For Boys. Journal of Adolescent Health, 70(3): 54-S56.
- Efevbera, Y. (2019). Why do young girls marry? A qualitative study on drivers of girl child marriage in Conakry, Guinea. Vancouver: Women Deliver;.
- Efevbera, Y., Bhabha, J. (2020). Defining and Deconstructing Girl Child Marriage and Applications to Global Public Health. BMC Public Health, 20(1), 1-11.
- Fakhari, A., Farahbakhsh, M. Azizi, H. Esmaeili, E. Davtalab, Mirzapour, M. Rahimi V. (2020). Early Marriage and Negative Life Events Affect on Depression in Young Adults and Adolescents. Archives of Iranian Medicine, 23(2): 90-98.
- Gök, M. (2016). Farklı yönleriyle Türkiye'de Çocuk Yaşta Evlilikler. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 13(1): 2222-2231.
- Groot, R., Kuunyem, M. Yiryele, PT. (2018). Child Marriage And Associated Outcomes in Northern Ghana: A Cross-sectional Study. BMC Public Health, 18(1), 1-12.
- Gül, M. (2022). Göç Sürecinde Erken Yaşta Evlilikleri Türkiye’de Yaşayan Suriyeli Çocuklar Özelinde Düşünmek. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (49): 573-588.
- Hussain, N. (2017). دلائل ازدواج زودرس [Erken evlilik nedenleri], Iran, Afghanistan, Social life
- International Center for Research on Women (ICRW). (2005). Development Initiative on Supporting Healthy Adolescents (DISHA) project: Analysis of quantitative baseline survey data conducted in 2004. ICRW: Washington, DC.
- International Center for Research on Women (ICRW). (2007). New Insights on Preventing Child Marriage: A Global Analysis of Factors and Programs. ICRW: Washington, DC. <http://www.icrw.org/publications/new-insightspreventing-child-marriage>
- IRIN, UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs. (2003). "Pakistan: Tribal Custom Forces Girls into 'Compensation Marriages', IRIN News,; cited in "Virtual slavery: The Practice of 'compensation marriages'". UNFPA. http://www.unfpa.org/gender/docs/fact_sheets/marriage.doc

- John, NA., Edmeades, J. Murithi, L. (2019). Child marriage and psychological well-being in Niger and Ethiopia. *BMC Public Health*.;19(1):1029.
- Khohkhar, T. (2017). The age of marriage & legal gender differences - 3 charts for International Women's Day [Internet]. Data Blog.; [cited 2020 Jun 26]. Available from: <https://blogs.worldbank.org/opendata/age-marriage-legal-gender-differences-3-charts-international-women-s-day>.
- Muchacha, M., Matsika, A. (2017). Developmental Social Work: A Promising Practice to Address Child Marriage in Zimbabwe. *Journal of Human Rights and Social Work*, 3(1), 3-10.
- Muharry, A., Hakimi, M., Wahyuni, B. (2018). Family Structure and Early Marriage on Women in Indramayu Regency. *KEMAS: Jurnal Kesehatan Masyarakat*, 13(3): 314-322.
- Nasrullah, M., Zakar, R., Zakar, M. (2014). Child Marriage and Its Associations with Controlling Behaviors and Spousal Violence Against Adolescent and Young Women in Pakistan. *Journal of Adolescent Health*, 55(6): 804-809.
- Naved, R., Tabassum, KS., Talukder, A., Laterra, A., Al Mamun, M. (2022). An Exploration Of Social Norms That Restrict Girls' Sexuality And Facilitate Child Marriage In Bangladesh To Inform Policies And Programs. *Journal of Adolescent Health*, 70(3): 17-S21.
- Nguyen, M., Wodon, Q. (2012). Measuring child marriage. *Econ Bull*.;32(1):398–411
- Nour, N M. (2009). Child marriage: A silent health and human rights issue. *Reviews in Obstetrics and Gynecology*, 2(1), 51-55.
- Nygren, K., Naujanienė, R., Nygren L. (2018). The notion of family in Lithuanian and Swedish Social Legislation. *Social Policy and Society*, 17(4), 651-663.
- Omari, E. (2002). *د هغه اغيزې په ټولنه* [Eğitim ve toplum üzerindeki etkisi], Kabul, Afghanistan, Afghan Education Union
- Parsons, J., Edmeades, J., Kes, A., Petroni, S., Sexton, M., Wodon, Q. (2015). Economic Impacts Of Child Marriage: A Review Of The Literature. *The Review of Faith and International Affairs*, 13(3), 12-22.
- Raj, A. (2017). Validity of self-reported age at marriage in rural India. *Int J Gynecol Obstet* [Internet].;137(3):343–4 Available from: <http://doi.wiley.com/10.1002/ijgo.12131.02>.
- Raj, A. (2010) When the mother is a child: the impact of child marriage on the health and human rights of girls. *Arch Dis Childhood* [Internet].;95(11):931–5 Available from: <http://adc.bmj.com/cgi/doi/10.1136/adc.2009.178707>.
- Reiss, F. (2017) Despite progress, child marriage is still legal in all 50 states [Internet]. *The New York Times - The Opinion Pages*. Available

from: <https://kristof.blogs.nytimes.com/2017/07/26/despite-progress-child-marriage-is-still-legal-in-all-50-states/>. E.T. 05/06/2020.

- Rodgers, B. (2012). Child marriage in Ethiopia and its associated human rights violations. *Policy Journal*, 11-12.
- Sağlamoğlu, M. (2022). Erkek Hegemonyasının Çocuk Gelinler Üzerine Etkileri: Ağrı İli Örneği ile Nitel Bir Çalışma. Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Santosh, K. (2016). Causes and Consequences of Child Marriage: A Perspective, *International Journal Of Scientific*, Volume 7, Issue 7, ISSN 2229-5518
- Saqqizi, E. (2010). Early marriage in Iran socaity, Iran international publication, Iran.
- Schwelb, E. (2020). Marriage and human rights. *Am J Comp Law* [Internet]. 1963;12(3):337–83 Available from: <https://academic.oup.com/ajcl/article-abstract/12/3/337/2586376>
- Shaheen, A., Othman, A., Hamdan, K., Albqoor, M., Alkaid, Al Atoom, M., Gausman, J. (2022). Child Marriage in Relation to the Syrian Conflict: Jordanian and Syrian Adolescents' Perspectives. *Journal of Adolescent Health*, 70(3), S57-S63.
- Sharma, A., Gupta, S. (2020). Child's right to special care. *ICCW New Bull* [Internet]. 1991;39(3–4):12–5 Available from: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/12317284/>
- Sirat, H. (2016). ازدواج زیر سنّف ازدواج های اجباری [Zorla evlendirme yaşının altında evlilik], Afghanistan, DW dari.
- Sirat, H. (2016). ازدواج زیر سنّف ازدواج های اجباری, Afghanistan, DW dari.
- Pandey, S. (2017). Persistent Nature Of Child Marriage Among Women Even When it is İllegal: The Case Of Nepal. *Children And Youth Services Review*, 73: 242-247.
- Şahutoğlu, ÜD. (2021). Sosyo-Kültürel Bir Problem Olarak Erken Evlilikler: Hatay/Samandağ Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Tan, O. (2018). İslam Hukukunda Çocukluk ve Çocuk Evliliği. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, 22,(2): 783-805.
- Tomar, S., Johns, N., Challa, S., Silverman, J. (2021). Associations Of Age at Marriage With Marital Decision-Making Agency Among Adolescent Wives İn Rural Niger. *Journal of Adolescent Health*, 69(6): 74-S80.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu. (2009). Erken Yaşta Evlilikler Hakkında İnceleme Yapılmasına Dair Rapor. Ankara: TBMM Basımevi.

- Türkiye Büyük Millet Meclisi Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu. (2010). Erken Yaşta Evlilikler Hakkında Komisyon Raporu. Ankara: TBMM Basımevi.
- UNICEF. (2011). Child marriage. UNICEF Information Sheet, 1-4.
- UNICEF. (2009). “Child protection from violence, exploitation and abuse.” http://www.unicef.org/media/media_45451.html
- UNICEF. (2020). Early marriage: a harmful traditional practice [Internet]. New York;. Available from: https://www.unicef.org/publications/files/Early_Marriage_12.lo.pdf.
- UNICEF. (2004). ‘Girls’ Education: Introduction’, website update as of November, . <www.unicef.org/girlseducation/index.html>.
- UN General Assembly. (2020). 71st session. 71/175. Child, early, and forced marriage [Internet]. Geneva, Switzerland; Available from: https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/71/175&referer=http://www.un.org/en/ga/71/resolutions.shtml&Lang=E.
- UNICEF. (2007). The State of the World’s Children 2007: Women and Children, the Double Dividend of Gender Equality. UNICEF: New York, NY. <http://www.unicef.org/sowc07/docs/sowc07.pdf>
- UNICEF. (2017). The state of the world’s children 2017: children in a digital world [Internet]. New York;. Dec [cited 2020 Jun 26]. Available from: https://www.unicef.org/publications/index_101992.html.
- Üstündağ, G. (2020). “Çocuk Yaşta Evlilik Gerçekleştiren 18-22 Yaş Arası Suriyeli Kadınların Evlilik Uyumu Ve Yaşadıkları İlişki Problemlerinin Değerlendirilmesi (Konya Örneği)”. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, KTO Karatay Üniversitesi.
- World Health Organization. Adolescent health. (2020). Available from: https://www.who.int/health-topics/adolescent-health/#tab=tab_1.
- Van, RK., Horn, M., Koski, A. (2022). Child Marriage or Statutory Rape? A Comparison of Law and Practice Across the United States. Journal of Adolescent Health, 70(3): 72-S77.
- Yiğit, T. (2017). Erken Evlilik Sonrası ‘İmkânsız’ Bir Yaşam. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 41: 134-151.
- Yildiz, N., Avcı, H. (2018). “Erken Evliliklerin Toplumsal Meşruiyeti: Nitel Bırçalışma”https://www.raporlar.org/wpcontent/uploads/2018/04/Erken_Yasta_Evlilik_Raporu.pdf, (Erişim Tarihi: 02/05/2022)
- Yorgun, E. (2019). Erken Evlilikler ve Çocuk Yetiştirmede Karşılaşılan Problemler: Ardahan İli Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Zaman, M., Koski, A. (2020). Child Marriage in Canada: A Systematic Review. PloS one, 15(3).

Zengin Taş, E. (2020). Erken Yaşta ve Zorla Evlilikler: İnsan Hakları ve Sosyal Hizmet Bağlamında Bir Değerlendirme. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 13, (69): 1332-1339.

EK

Ek 1: Etik Kurul Raporu

Evrak Tarih ve Sayısı: 07.09.2022-164466

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Kurulu

Sayı : E-61923333-050.99-164466
Konu : 49/17 Nabıla SHAHEEDMAL OMARI

07.09.2022

Sayın Nabıla SHAHEEDMAL OMARI

İlgi : 26.08.2022 tarihli ve E--000-0 sayılı yazınız.

Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulunun 05.09.2022 tarihli ve 49 sayılı toplantısında alınan "17" nolu karar ile Nabıla SHAHEEDMAL OMARI'nın başvurusu **uygun** görülmüş ve karar örneği ekte sunulmuştur.
Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Bayram TOPAL
Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu
Başkanı

Ek: Karar Yazısı (1 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu :BSMSJ5M0H0 Pin Kodu :85932

Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/ebd?ek=5783&eD=BSMSJ5M0H0&eS=164466>

Adres:Esentepe Kampüsü 54187 Serdivan SAKARYA / KEP Adresi:

sakaryauniversitesi@hs01.kep.tr

Telefon No:0264 295 50 00 Faks No:0264 295 50 31

e-Posta:ozelkalem@sakarya.edu.tr Elektronik Ağ:www.sakarya.edu.tr

Bilgi için: Hanife Babacan

Unvanı: Birim Evrak Sorumlusu

KARAR

17. Nabıla SHAHEEDMAL OMARI'nın “ Afganistan’da Prematür Evliliklerin Sebepleri ve Sonuçları ” başlıklı çalışması görüşmeye açıldı.

Yapılan görüşmeler sonunda Nabıla SHAHEEDMAL OMARI'nın “ Afganistan’da Prematür Evliliklerin Sebepleri ve Sonuçları ” başlıklı çalışmasının Etik açıdan **uygun** olduğuna oy birliği ile karar verildi.

Ek 2: Anket

Bu anket bilimsel bir araştırma amacıyla, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji ABD Yüksek lisans tezinde kullanılacaktır. Bunun dışında herhangi bir şekilde kullanılmayacaktır. Katkılarınız için teşekkür ederim.

Nabila SHAHEEDMAL OMARI

1. Kaç yaşındasınız?.....
2. Cinsiyetiniz?
 - a. ☐: Erkek
 - b. ☐: Kadın
3. Eğitim seviyeniz?
 - a. ☐: Lise
 - b. ☐: Üniversite
 - c. ☐: Yüksek lisans
 - d. ☐: Hiçbiri
4. Nerede yaşıyorsun?
 - a. ☐: Şehir
 - b. ☐: Köy
5. Evlendiğinizde kaç yaşındaydınız?
 - a. ☐: 18 yaş altı (.....)
 - b. ☐: +18 yaşından
 - c. ☐: Henüz evlenmedim
6. Eğer 18 yaş altında evlendiyseniz, bunun nedeni sizce aşağıdakilerden hangisidir?
(Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)
 - a. ☐: Ebeveyn ve aile kararı
 - b. ☐: Fakirlik
 - c. ☐: Kültürel
 - d. ☐: Bilgisizlik

- e. ☐: Sosyal
- f. ☐: Eğitimsizlik
- g. ☐:
7. Evliliğiniz için sizden izin alındı mı veya siz kabul ettiniz mi?
- a. ☐: Evet
- b. ☐: Hayır
- c. ☐:
8. Evliliğinizden memnun musunuz?
- a. ☐: Evet
- b. ☐: Hayır
- c. ☐:
9. Evlenmeden önce eşinizi tanıyor muydunuz?
- a. ☐: Evet
- b. ☐: Hayır
- c. ☐:
10. Çocuğunuz var mı?
- a. ☐: Evet
- b. ☐: Hayır
- c. ☐:
11. İlk çocuğunuz olduğunda kaç yaşındaydınız?
- a. ☐: 18 yaş altı
- b. ☐: +18
12. Erken evliliğin aşağıdaki olumsuz etkilerin hangisi sizin yaşamınızda etkili oldu?
-
13. Sizce erken anne ve baba olmanın sorunları nelerdir?
14.
- Erken evliliğin olumsuz etkilerinin farkında mıydınız?
- a. ☐: Evet
- b. ☐: Hayır

c. ☐:

15. Afgan toplumunda genel olarak erken evliliklerin nedenleri nelerdir?

.....

16. Evlendikten sonra aile içinde size karşı şiddet oluyor mu?

a. ☐: Evet

b. ☐: Hayır

c. ☐:

17. Sizce erken evliliklerde en çok hangi grup etkilenir?

a. ☐: Erkekler

b. ☐: Kadınlar

c. ☐: İkisi de

18. Evlendikten sonra erken yaşta evlilik mağduru olanlar hangi sorunlarla karşılaşılıyorlar?

.....

19. Sizce yasal yaştan önce zorla evlendirilen kadınlar bir toplumda ne gibi kısıtlamalara maruz kalmaktadır?

.....

20. Sizce bu erken evlilik sorununun çözümünde kim rol oynayabilir?

.....

21. Sizce erken evlilik konusunda olumlu rolü olanlar, bu konuda sorumluluklarını yerine getiriyorlar mı?

.....

22. Erken evlilik konusunda etkili kişilerden biriyseniz, bu sorunu çözmek için neler yapabilirsiniz?

.....

23. Ailenizde veya akrabalarınızdan erken evlilikten etkilenen birini tanıyor musunuz eğer varsa erken evliliklerinin hayatlarının en büyük sorunu nedir kısa bir örnekle açıklayabilir misiniz?

.....

24. Sizce Afgan toplumund evlendikten sonra erken yaşta evlenme sorumlu olmaması için çözüm var mı, varsa ne yapılmalı?

.....
25. Erken evlilik konusunda imamlar, cemiyetler, teŖkilatlar gibi sorumluluk grupları
neler yaptıldı? Eğer öyleyse, kısa bir örnekle açıklayabilir misiniz?

.....
26. Erken evlilik sebebi olacıklara tavsiyeniz nedir?
.....

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Nabila SHAHEEDMAL OMARI	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Dawat Üniversitesi
Fakülte	Hukuk ve Siyaset Bilimi
Bölümü	Yargı ve Savcılar
Makale ve Bildiriler	
1. Omari, NS., Özkul, O. (2023), Afganistanda Prematür Evliliklerin Sebepleri ve Sonuçları https://www.researchgate.net/publication/371859609_Afganistan'da_Prematur_Evliliklerin_Seb_epleri_ve_Sonuclari (E.T. 28/06/2023)	